

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA

Katedra účetnictví a financí

Studijní program: Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

**Meziregionální redistribuce prostřednictvím sdílení daní a
dotací územním samosprávným celkům**

Vedoucí práce

doc. Ing. Milan Jílek, Ph. D.

Autor práce

Bc. Eliška Mišáková

2012

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Eliška MIŠÁKOVÁ**
Osobní číslo: **E10519**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Název tématu: **Meziregionální redistribuce prostřednictvím sdílení daní
a dotací územním samosprávným celkům.**
Zadávající katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl:

Analyzovat a zhodnotit systém sdílení daní a dotací územním samosprávným celkům v ČR z hlediska meziregionální redistribuce.

Postup zpracování:

1. Fiskální decentralizace, horizontální a vertikální fiskální nerovnováha. Fiskální kapacita a fiskální potřeba územní samosprávy. Rešerše literatury.
2. Systém financování území samosprávy v ČR. Sdílení daní a dotace územním samosprávám. Charakteristika systému.
3. Metodické možnosti měření meziregionální redistribuce. Existující empirické analýzy. Rešerše literatury.
4. Analýza meziregionální redistribuce prostřednictvím sdílení daní a dotací v ČR.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: 50 - 60 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

1. Bronic, M. Evaluating the current equalization grant to counties in Croatia. *Financial Theory and Practice*, 2010, vol. 34, no. 1, p. 25-52.
2. Jílek, M. Fiskální decentralizace, teorie a empirie. Praha : ASPI - Wolters Kluwer, 2008, 428 s. ISBN 978-80-7357-355-3.
3. Peková, J.: Hospodaření a finance územní samosprávy. Praha : Management Press, 2003. 376 s. ISBN 80-7261-086-4
4. Provozničková, R. Financování měst, obcí a regionů, teorie a praxe. Praha : Grada Publishing. 2007. 280 s. ISBN 978-80-247-2097-5

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce: 1. března 2011

Termín odevzdání diplomové práce: 15. dubna 2012

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (1)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 1. března 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním částí archivovaných Ekonomickou fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 SB. Zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 30. dubna 2012

.....
Bc. Eliška Mišáková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu práce doc. Ing. Milanu Jílkovi, Ph. D. za trpělivost při zpracování diplomové práce, za odborné rady a pomoc, které byly vždy poskytnuty s ochotou a také za cenné informace a připomínky, které mi během vypracování této práce poskytoval.

Abstract

The aim of this thesis is to analyse the system of tax sharing and grants in terms of interregional redistribution. Review of literature is divided into two parts. The first one relates to fiscal decentralization, fiscal imbalance (which arises as a result of decentralization), and fiscal need. The second part deals with the technical characteristics of shared taxes and subsidies in the Czech Republic. Based on established methodological procedures were carried out analysis of both systems. It was found out that into the budgets of local governments are redistributed funds which do not come from their territory. The result of analysis is the finding that both systems are based on the interregional redistribution. Last part of this thesis focuses on a brief analysis of the planned amendment.

Key words

Fiscal decentralization, Tax sharing, Subsidies, Interregional redistribution

Obsah

1. Úvod	3
2. Fiskální decentralizace, vertikální a horizontální fiskální nerovnováha	5
2.1. Funkce veřejných financí	5
2.1.1. Vertikální a horizontální fiskální nerovnováha	9
2.1.2. Horizontální fiskální nerovnováha.....	10
2.2. Fiskální pozice, kapacita, fiskální potřeba	11
2.2.1. Měření fiskální kapacity	15
3. Systém financování území samosprávy v České republice	18
3.1. Požadavky na systém financování decentralizovaných úrovní vlády	20
3.2. Systém sdílení daní a dotací	21
3.2.1. Sdílené daně	21
3.2.2. Dotace	29
3.3. Novela zákona o rozpočtovém určení daní	32
4. Metodika	35
5. Praktická část	38
5.1. Charakteristika krajů	38
5.2. Sdílené daně	42
5.2.1. Sdílené daně krajů.....	44
5.2.2. Sdílené daně obcí	46
5.2.3. Sdílené daně za ÚSC celkem	48
5.3. Dotace	52
5.3.1. Přijaté dotace krajů	52

5.3.2.	Přijaté dotace obcí.....	54
5.3.3.	Přijaté dotace územně samosprávných celků.....	55
5.3.	Souhrn sdílených daní a dotací za ÚSC na území jednotlivých krajů	62
5.4.	Analýza novely zákona o rozpočtovém určení daní	66
8.	Závěr	68
9.	Seznam literatury	71
10.	Seznam obrázků, tabulek a grafů	72

1. Úvod

Tématem této práce je meziregionální redistribuce prostřednictvím sdílení daní a dotací územním samosprávným celkům. Základním územně samosprávným celkem je obec. Vyššími územně samosprávnými celky jsou kraje. Obce i kraje získávají finanční prostředky na hospodaření mimo jiné ze státního rozpočtu. Mezi takto získané příjmy se řadí příjmy ze sdílených daní a přijaté transfery.

Sdílené daně jsou přerozdělovány do rozpočtů krajů a obcí na základě zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní samosprávným celkům a některým státním fondům. Tento zákon byl od doby svého vzniku již pětkrát novelizován. Cílem těchto novel bylo najít optimální a spravedlivou míru redistribuce. Poslední novelizace zákona byla provedena v roce 2008. Novela se týkala výhradně obcí. Zásadní změnou bylo zvýšení jejich podílu na celostátním hrubém výnosu daní. Největší pozitivní efekt měla novela na obce s malým počtem obyvatel a velkým katastrem. V současné době je schválena další novela zmiňovaného zákona, která nabyde účinnosti v roce 2013. Důvody vzniku a její dopady budou analyzovány v této práci.

Vedle sdílených daní jsou také dotace nástrojem redistribuce. Dotace jsou každoročně přidělovány do rozpočtů obcí a krajů na základě zákona o státním rozpočtu ČR na příslušný rok. Struktura souboru dotací se od roku 2006 výrazně změnila. V roce 2006 bylo zohledněno postavení hl. m. Prahy. Poprvé v tomto roce došlo k vytvoření samostatného finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtu hl. m. Prahy. Ve zmiňovaném roce byla také provedena změna metodiky výpočtu příspěvku na výkon státní správy.

Sdílené daně i dotace jsou nástrojem redistribuce. Cílem této práce je zjistit, zda je takto stanovený systém redistribučně spravedlivý a zda dochází k redistribuci finančních prostředků mezi regiony. Sdílené daně a dotace tedy budou analyzovány z hlediska meziregionální redistribuce. Pro potřeby této práce bude jako základní region vymezen kraj.

Úvodem práce je literární rešerše, která se bude týkat zejména problematiky fiskální decentralizace, nerovnováhy vznikající v jejím důsledku, fiskální potřeby a charakteristiky systému sdílených daní a dotací s ohledem na vhodnost jejich využití pro snižování meziregionálních rozdílů. V závěru literární rešerše bude popsána novela zákona o rozpočtovém určení daní.

V praktické části bude provedena analýza systému sdílených daní a dotací od roku 2005 do roku 2010. Nejprve budou stručně charakterizovány jednotlivé regiony na základě vybraných makroekonomických a demografických ukazatelů. Analýza bude rozdělena do více částí v závislosti na druhu územně samosprávného ceiku, tedy zvláště pro rozpočty krajských a obecních úřadů v daném regionu. V závěru bude provedena souhrnná interpretace všech územně samosprávných celků.

Obdobným způsobem bude provedena analýza přijatých dotací.

Závěr práce se bude týkat aktuální novely zákona o rozpočtovém určení daní. Novela bude porovnávána se současným stavem. Důraz bude kladen zejména na zachycení rozdílností, které budou mít zásadní vliv na daňové příjmy obcí v rámci krajů.

2. Fiskální decentralizace, vertikální a horizontální fiskální nerovnováha

Fiskální decentralizace je součástí problematiky tzv. teorie fiskálního federalismu. Tato teorie hledá optimální využití a decentralizaci hlavních funkcí veřejných financí.

2.1. Funkce veřejných financí

a) **alokační funkce** – jedná se o činnosti související s produkcí, zabezpečováním a financováním veřejných statků a veřejných služeb. Alokační funkce je řešením otázky efektivního použití zdrojů při daném rozdělení důchodů a struktury spotřebitelských preferencí. Uvádí skutečnost, že veřejné statky, na rozdíl od soukromých, nemohou být poskytovány prostřednictvím tržního systému (MUSGRAVE, 1994). Podle Jílka (2008) je alokační funkce hlavním odůvodněním pro decentralizaci.

b) **redistribuční funkce** – souvisí s otázkou přerozdělování. Jsou řešeny otázky kterým skupinám a v jakém množství mají být odebrány zdroje a komu mají být získané zdroje prostřednictvím soustavy veřejných rozpočtů redistribuovány. (HAMERNÍKOVÁ, 2010) Klíčovou roli pak hrají otázky zvláště při formování daňové a transferové politiky. (MUSGRAVE, 1994)

Hlavním kritériem je distribuční spravedlnost.

c) **stabilizační funkce** – spočívá v použití veřejných financí k ovlivňování dynamiky hospodářského růstu. Jedná se zejména o dosažení stability v oblasti makroekonomických veličin, resp. ovlivňování makroekonomického výkonu ekonomiky (HAMERNÍKOVÁ, 2010). Dle keynesiánského pojetí by tato funkce měla zůstat výhradně v rukách centrální vlády. Decentralizací stabilizační funkce centrální vláda přichází o část nástrojů fiskální politiky. Kritériem je stabilita ekonomiky. (JÍLEK, 2008)

Fiskální decentralizace je jednou z nejdůležitějších složek decentralizace jako takové. Decentralizaci je možné chápat, jako přenesení pravomocí a odpovědností za veřejné funkce z centrální úrovně vlády na podřízené nebo částečně samostatné vládní jednotky nebo na soukromý sektor. Také lze tento pojem vysvětlit jako restrukturalizaci nebo reorganizaci veřejné moci, jehož cílem je vznik systému spoluodpovědnosti mezi institucemi na centrální, regionální a místní úrovni vlády. Primárním cílem decentralizace je zvýšení celkové kvality a efektivnosti systému veřejné vlády. Sekundárním cílem je usnadnění účasti občanů na ekonomickém, sociálním a politickém rozhodování ve státě. (JÍLEK, 2008)

Podle Provaníkové (2009) fiskální decentralizace vychází z předpokladů, že poskytování veřejných statků na lokální úrovni je efektivnější a hospodárnější. Toto tvrzení argumentuje tím, že systém fiskální decentralizace lépe odpovídá preferencím obyvatel, umožňuje přímou participaci obyvatel a jejich účinnější kontrolu. Na významnosti nabývá nejen faktor ekonomický, ale také politický. Politický faktor vyzdvihuje takové klady fiskální decentralizace, kterými jsou například demokratizace veřejné správy a uplatňování principu subsidiarity ve veřejné správě.

Autoři Provaníková (2009) i Jílek (2008) se shodují na tom, že fiskální decentralizace neznamená pouze přesun odpovědnosti za poskytování a financování veřejných statků z centrální na nižší úrovně vlády. Provaníková (2009) konstatuje, že je nutné, aby nižší vládní úrovně měly dostatečnou pravomoc v získávání příjmů, ve zdanění či vymezení celostátně vybíraných daní, plynoucích do jejich rozpočtů.

„Fiskální decentralizace vyjadřuje to, že nižší úrovně veřejných rozpočtů rozhodují o poskytování a financování služeb veřejného sektoru na základě obecně platných pravidel, ale s přihlédnutím k místním zvláštnostem (dle specifik příslušného územního celku).“
(PROVAZNÍKOVÁ, 2009, s. 44)

Jílek (2008) upozorňuje na existenci kompenzačního vztahu mezi očekávanými přínosy a náklady decentralizace. Uvádí, že ani zcela decentralizovaný systém nemůže

maximalizovat společenský užitek. Přínosy decentralizace se mohou projevit, pouze pokud bude určitá míra efektivnosti a rovnosti v určité míře obětována.

Formy fiskální decentralizace velmi úzce souvisí s procesem decentralizace věcných kompetencí a odpovědnosti ve veřejném sektoru a výdajových kompetencích, souvisí s využívaným modelem fiskálního federalismu v praxi.

Provazníková (2009) uvádí tři možné způsoby, kterými lze decentralizaci provést.

1. Prvním způsobem je decentralizace jak daňových příjmů, tak výdajových kompetencí. V tomto případě je míra decentralizace posuzována podle podílu místních vlád na celkových rozpočtových příjmech a výdajích. V zásadě platí, že čím jsou tyto podíly větší, tím větší je i míra decentralizace v dané zemi.
2. Druhým způsobem je decentralizace pouze veřejných výdajů.
3. Posledním způsobem je situace, ve které nedochází ke zvýšení pravomocí ve výkonu výdajové nebo příjmové politiky. Tento způsob je založen na větší spoluúčasti místních vlád při rozhodování o některých veřejných statcích, beze změn jejich financování.

Provazníková (2009) ve své publikaci předkládá několik argumentů, které hovoří ve prospěch decentralizovaného poskytování veřejných statků nižšími úrovněmi. Jedním z hlavních argumentů je skutečnost, že při poskytování veřejných statků dochází k lepšímu propojení prospěchu vzhledem k nákladům. Efektivnost se nevztahuje pouze na výdajová rozhodnutí územních samospráv, které jsou schopné lépe interpretovat přání a preference místních obyvatel, ale i způsobu jejich financování. *„Čím větší je rozptýlení preferencí, tím je vhodnější decentralizace.“*

Dalším argumentem je skutečnost, že nižší vládní úrovně mají zpravidla vyšší elasticitu ke geografickým a individuálním preferencím než vláda ústřední. Tradiční argumentace pro fiskální decentralizaci je existence prostorové omezenosti užitků z některých veřejných statků a relativně vysoké náklady na rozhodování o poskytování místních veřejných statků

v případě centralizovaného systému, kdy dochází ke ztrátám efektu centralizace. Toto je podstatou tzv. decentralizačního teorému.¹

Předmětem teoretických analýz a empirického ověřování v praxi je hledání optimální decentralizace zejména daňových příjmů, poněvadž daňové příjmy tvoří rozhodující podíl ve veřejných příjmech rozpočtových soustav. Teorie zdůvodňuje, které daně je vhodné alokovat do rozpočtů územní samosprávy, zejména z hlediska stability příjmů rozpočtů územní samosprávy. V posledním desetiletí se dle Pekové (2011) setkáváme v tomto ohledu se značným problémem, kdy se zejména v Evropě proces decentralizace věcných kompetencí a odpovědnosti zrychluje. Je zřejmé, že decentralizace kompetencí vyžaduje i decentralizaci daňového výnosu. Stát v této situaci není ochoten předávat územním samosprávám významnější část daňových příjmů, zejména z toho důvodu, že existují velké tlaky na deficitnost státního rozpočtu. Tento problém je ještě více umocňován probíhající globální hospodářskou krizí.

Na tuto problematiku reflektuje Fletcher, McArthur (2010) ve svém článku zmiňují nevhodný systém fiskální decentralizace v Kanadě. Místní vlády dostávají pouze nepatrný zlomek z celkových daňových příjmů (8%) a zároveň se potýkají se vzrůstajícími výdaji. Tato situace má za následek snižování kvality poskytovaných služeb, nepřiměřené zvyšování majetkových daní a uživatelských poplatků a stále narůstající deficit rozpočtů místních vládních celků.

Ve vyspělých zemích se míra decentralizace daňových příjmů do rozpočtů územní samosprávy měří několika různými ukazateli, kterými mohou být například:

1. Podíl daňových příjmů rozpočtů územní samosprávy na celkových příjmech rozpočtů územní samosprávy v %,
2. Podíl daňových příjmů rozpočtů územní samosprávy na celkových příjmech rozpočtové soustavy v %,

¹ Rozsah ztráty efektu z centrálně zajišťovaných statků závisí nepřímo úměrně na cenové elasticitě poptávky a na rozdílech v poptávce ve fiskálních společenstvích. Oatesův decentralizační teorém obhájuje decentralizovaný systém zejména z toho důvodu, že centrální řízení je oproti místnímu nepružné.

3. Podíl přijatých transferů v rozpočtech územní samosprávy na celkových příjmech rozpočtů územní samosprávy v %. (PROVAZNÍKOVÁ, 2009)

Ve své publikaci autorka Peková (2011) uvádí dva základní způsoby měření míry fiskální centralizace a decentralizace. Zpravidla se používají podílové ukazatele veřejných výdajů na HDP nebo podílu veřejných příjmů na HDP. Rozdíly mezi těmito ukazateli jsou ovlivňovány návratnými příjmy² pro financování veřejných výdajů.

2.1.1. Vertikální a horizontální fiskální nerovnováha

Vertikální fiskální nerovnováha (Vertical Fiscal Imbalance) vzniká v případě provedení rozsáhlé decentralizace výdajových kompetencí, aniž by následovala decentralizace příjmových pravomocí. Dalším důsledkem je vznik fiskálního napětí. Jako řešení této situace je nejčastěji volena metoda poskytování rozsáhlých dotací decentralizovaným úrovním vlády, deficitní financování a následný vznik a kumulace dluhu.

Výraznější fiskální nerovnováha má za následek další zvyšování dluhů decentralizovaných úrovní vlády a zvyšování výdajových položek. Vzhledem k tendenci těchto výdajových položek nevyvíjet se směrem dolů, dochází k dalšímu prohlubování dluhu. V literatuře se často uvádí, že růst dluhu decentralizovaných úrovní vlády je důsledkem nevhodné koncepce mezivládních fiskálních vztahů v dané zemi. (JÍLEK, 2008)

„Je obvyklé, že centrální vláda získává větší objem příjmů, než potřebuje k plnění svých funkcí, a poskytuje tyto prostředky územním samosprávám.“ Tento stav je jinou definicí vertikální fiskální nerovnováhy dle (JÍLEK, 2008).

Velikost *VFI* se obvykle vyjadřuje objemem centrálních dotací decentralizovaným úrovním vlády na výdajích decentralizovaných úrovní vlády. Mezinárodní měnový fond (MMF) i

² Jedná se zejména o půjčky, což jsou příjmy návratné a ekvivalentní (dlužník, veřejný sektor, je musí po určité době vrátit věřiteli a vrací se původní jistina navýšení o úrok). Věřitelem může být bankovní sektor domácí nebo zahraniční, ale také samostatní občané. Výpůjčky od centrální banky jsou většinou velmi omezené, kvůli riziku vzniku inflace. Jedná se o platby dobrovolné a nepravdělné, realizované většinou v obdobích přírodních nebo jiných katastrof, kdy je třeba uhradit vzniklé škody. (HAMERNÍKOVÁ, MAAJTOVÁ, 2010)

Světová banka sledují i vývoj tohoto ukazatele., který vypovídá o finanční autonomii decentralizované úrovni vlády.

Vertikální fiskální nerovnováha (*VI*) se měří jako podíl dotací získaných decentralizovanou úrovní vlády od centrální úrovně vlády na výdajích decentralizovaných úrovní vlády snížených o jejich dotace.

$$VI = \frac{D_{DV(+)}}{E_{DV} - D_{DV(+)}} \quad (1)$$

kde

$D_{DV(+)}$... dotace přijaté decentralizovanou úrovní vlády

E_{DV} ... celkové výdaje decentralizované úrovně vlády

Velikost *VFI* je velice rozdílná mezi jednotlivými zeměmi. Velké rozdíly lze nalézt v Irsku, Austrálii či v Nizozemí, naopak mnohem menší například v Kanadě či v USA.

Vertikální fiskální nerovnováha hraje v decentralizovaných systémech důležitou roli. Zlepšuje efektivnost fungování národní ekonomiky tím, že umožňuje harmonizaci daňového systému, internalizaci externalit, nastavování redistribuce centrální vládou prostřednictvím systému daní a dávek a ovlivňuje decentralizované úrovně vlády v jejich chování prostřednictvím podmíněných dotací. (JÍLEK, 2008)

2.1.2. Horizontální fiskální nerovnováha

Jak už bylo uvedeno, vertikální i horizontální nerovnost vzniká na základě principu platební schopnosti (poplatníci by měli platit daně podle své kapacity).

Princip horizontální rovnosti (*Principle of Horizontal Equity*) požaduje, aby poplatníci, kteří jsou na tom stejně (důchodově a majetkově) platili stejnou daň. Pravidlo horizontální spravedlnosti je aplikací základního principu rovnosti před zákonem. Použijeme-li jako ukazatel daňové úhrady důchod, jeho zdanění je potom přiměřeným nástrojem k tomu, aby lidé se shodnými důchody platili stejné daně. (MUSGRAVE, 1994)

Jílek (2008) uvádí, že horizontální rovnost v decentralizovaném fiskálním systému znamená, že k jednotlivcům by mělo být přistupováno srovnatelným způsobem bez ohledu na to, kde jsou rezidenty. I když centrální i decentralizované úrovně vlády respektují princip horizontální rovnosti v rámci hranic jejich území, souhrnným výsledkem budou pravděpodobně horizontální nerovnosti. Závěrem tedy vyplývá, že **fiskální decentralizace vede ke vzniku horizontální nerovnosti**. Je důsledkem vzniku samosprávných celků s různými schopnostmi zajišťovat veřejné statky pro své rezidenty.

Nástrojem pro zmírnění dopadů vertikální a horizontální fiskální nerovnováhy jsou transfery poskytované mezi jednotlivými úrovněmi veřejné správy a jednotlivými články rozpočtové soustavy.

Jelikož si stát většinou ponechává daně s velkou daňovou základnou, elasticitou a velkým výnosem, zatímco územním samosprávám přenechává nedostatečné daňové příjmy, které zpravidla nevytvářejí dostatečné zdroje na pokrytí jejich výdajů, vzniká vertikální fiskální nerovnováha. Prostřednictvím dotací je potřeba zabezpečit rovnováhu územním rozpočtům. Jedná se o tedy o velikost společné částky určené k rozdělení mezi příslušné úrovně veřejné správy. (PROVAZNÍKOVÁ, 2009)

2.2. Fiskální pozice, kapacita, fiskální potřeba

Fiskální pozice obce, regionu se často hodnotí v souvislosti s prostorově nerovnoměrným způsobem rozdělení příjmů státního rozpočtu, a to i příjmů daňových. Tato nerovnoměrnost může ovlivňovat nejen odlišnosti v míře soběstačnosti, ale i v míře samofinancování. Fiskální pozice je tedy pro jednotlivé obce a regiony prostorově rozdílná. (PEKOVÁ, 2011)

Fiskální pozice neboli schopnost územní jednotky zabezpečit své fiskální úkoly, závisí na její daňové základně (její kapacitě) vztažené k výdajům nutným na pokrytí veřejných statků (jejich potřeb). (MUSGRAVE, 1994)

„Pokud územní samospráva s relativně vysokou kapacitou má relativně nízké potřeby, její fiskální pozice je silná.“ (MUSGRAVE, 1994)

Standartní úroveň veřejných statků pak může tato územní jednotka zajistit nízkým poměrem daňových příjmů k daňové základně (malým daňovým úsilím). Dle Musgrave (1994) je standartní úroveň daňového úsilí schopna generovat vysokou úroveň veřejných statků ve vztahu k potřebám. Pokud platí opačná situace, je zapotřebí vysokého daňového úsilí, aby bylo dosaženo alespoň výkonu, který je nižší než standartní.

Jílek (2008) uvádí případy možného využití ukazatelů fiskální pozice. Tyto ukazatele mají využití ve srovnávání a sledování trendů ve fiskální a ekonomické situaci územních samospráv, jsou vhodné k posouzení výkonnosti ekonomiky regionu, k předvídaní dopadů strukturálních změn na ekonomiku regionu a v neposlední řadě mohou být použity k formulování pravidel fiskálního vyrovnávání centrální vládou.

Návaznost pojmů je následující:

Fiskální kapacita územní jednotky j neboli C_j je definována jako:

$$C_j = t^A * B_j \quad (2)$$

kde

C_j ... fiskální kapacita dané územní samosprávy

t^A ... průměrná daňová sazba

B_j ... daňová základna (MUSGRAVE, 1994)

„Fiskální kapacita je spojena s možností územní samosprávy získávat vlastní příjmy. Čím vyšší je fiskální kapacita daná souhrnem potenciálních (i skutečně dosažených) nenávratných vlastních příjmů, tím je zpravidla fiskální pozice obce, regionu lepší, umožňuje zkvalitňovat poskytované veřejné statky, rozšiřovat jejich strukturu, neboť je pro jejich financování dostupný vyšší objem zdrojů.“ (PEKOVÁ, 2011, s. 130)

Fiskální kapacitu můžeme chápat jako relativní příjem od obyvatele, který by mohla daná územní samospráva získat při dané úrovni důchodu na obyvatele a dané úrovni exportu daně. Toto tvrzení platí pouze za podmínek neexistence transferů a skutečnosti, že by všechny ostatní vlivy byly konstantní na úrovni průměru ostatních územních samospráv. (PEKOVÁ, 2011).

Jílek (2008) také uvádí, že velikost fiskální kapacity dané územní samosprávy je závislá zejména na velikosti daňové základny. Vzhledem k tomu, že územní samosprávy obvykle využívají více daňových základů, lze vzorec (2) modifikovat do následující podoby:

$$C_j = \sum_{j=1}^R (t_j^A * B_{ij}) \quad (3)$$

kde

B_{ij} ... daňová základna pro daň j v územní samosprávě i ,

t_j^A ... průměrná (standardní, reprezentativní) daňová sazba pro daň j ,

R ... celkový počet přijatých položek (daní).

Fiskální potřeba územní jednotky j , tedy N_j , je možné definovat takto:

$$N_j = n_s Z_j \quad (4)$$

kde

Z_j ... počet obyvatel s nárokem na daný veřejný statek

n_s ... jednotkové náklady spojené s poskytováním standardní úrovně tohoto veřejného statku Z . (MUSGRAVE, 1994)

Fiskální potřeba se vztahuje k výdajové stránce rozpočtu daného subjektu územní samosprávy. Jinak řečeno se vztahuje k objemu zdrojů potřebných na krytí výdajů na produkci veřejných statků v požadovaném standardu.

Fiskální pozici j , čili P_j , můžeme nyní vyjádřit následovně

$$P_j = \frac{C_j}{N_j} = \frac{t_s B_j}{n_s Z_j} \quad (5)$$

Fiskální pozice se tedy rovná poměru fiskální kapacity k fiskálním potřebám.

Dále můžeme definovat daňové zatížení územní jednotky j , tedy E_j , jako

$$E_j = \frac{t_j B_j}{t_s B_j} = \frac{t_j}{t_s} \quad (6)$$

tedy jako poměr skutečných daňových příjmů územní jednotky j získaných při daňové sazbě t_j a příjmů, které by se získaly při daňové sazbě t_s .

Na závěr lze definovat *úroveň výkonu* M jako:

$$M_j = \frac{n_j Z_j}{n_s Z_j} = \frac{n_j}{n_s} \quad (7)$$

neboli poměr skutečných výdajů, které odpovídají míře výdajů n_j , k výdajům zajišťujícím standardní úroveň služeb n_s .

Pokud budeme předpokládat vyrovnaný rozpočet, pak

$$t_j B_j = n_j Z_j \quad (8)$$

Dosadíme-li výraz (8) do výrazu (5) získáme alternativní definici fiskální pozice:

$$P_j = \frac{n_j/n_s}{t_j/t_s} \quad (9)$$

Fiskální pozici lze tedy definovat nejen jako poměr fiskální kapacity a potřeb, ale také jako poměr výkonu a daňového úsilí. (MUSGRAVE, 1994)

Fiskální úsilí udává, do jaké míry se subjektu územní samosprávy podaří využít potenciální daňovou základnu územní samosprávy.

$$\text{Fiskální úsilí} = \text{skutečné vlastní příjmy} : \text{fiskální kapacita } (C_j) \quad (10)$$

Přičemž rozhodující vliv mají skutečné daňové příjmy a daňová kapacita na daném území. Autorka doporučuje i další ukazatele, které jsou vhodné pro hodnocení fiskální kapacity, jimiž jsou například celkové příjmy územní samosprávy, osobní důchod na obyvatele daného území, hrubý regionální produkt, celkové daňové základny. (PEKOVÁ, 2011)

2.2.1. Měření fiskální kapacity

Dle Jílka (2008) existuje několik možných způsobů měření fiskální kapacity. Jedná se o tyto metody:

1. Celkové příjmy územní samosprávy.
2. Osobní důchod na obyvatele.
3. Hrubý regionální produkt.
4. Celkové zdanitelné zdroje.
5. Reprezentativní daňový systém a reprezentativní příjmový systém.

1) Celkové příjmy územní samosprávy

Často používaným měřítkem je právě velikost celkových příjmů územní samosprávy. Jedná se ale o nevhodný ukazatel, a to z toho důvodu, že jeho výše je ovlivněna jak konkrétní fiskální kapacitou dané územní samosprávy, tak i mírou vynakládaného fiskálního úsilí. Dalším argumentem proti používání tohoto ukazatele při zjišťování fiskální kapacity dané územní samosprávy je fakt, že například koncipování vyrovnávacích dotací územním samosprávám by mohlo vést ke snaze územních samospráv snížit své příjmy a získat větší objem dotací.

2) Osobní důchod na obyvatele

Tento ukazatel je používaný, dostupný a jednoduchým měřítkem fiskální kapacity územních samospráv. Nevýhodou tohoto ukazatele je právě jeho jednoduchost. V tomto případě není zohledněna možnost zdaňovat ekonomické zdroje vlastněné nerezidenty.

3) Hrubý regionální produkt (Gross Regional Product)

Jedná se o regionální ekvivalent hrubého domácího produktu. „GRP je celkovou hodnotou statků a služeb vyprodukovanou výrobními faktory v regionu (půda, práce, kapitál) za dané časové období.“

GRP je na rozdíl od předchozího ukazatele vhodnější metodou měření fiskální kapacity, jelikož umožňuje zahrnout příjmy generované v rámci regionu bez ohledu na místo rezidentury ekonomických subjektů. Ale i u tohoto ukazatele se setkáváme s nevýhodami, které jsou představovány zejména agregací různých daňových základů do jednoho ukazatele bez zohlednění skutečnosti, že tyto základny mohou být předmětem různé míry zdanění v různých územních samosprávách a aktivity územní samosprávy, nezachycuje však vliv centrálních daní a dotací na fiskální kapacitu.

Jak uvádí ve své studii KAHOUN (2010) je tento ukazatel často mylně chápán jako indikátor ekonomického blahobytu obyvatelstva regionů a je pomíjen vliv dojížděky a vyjížděky za prací a další omezení tohoto ukazatele. Regionální HDP je z těchto důvodů nutné chápat spíše jako ukazatel ekonomické výkonnosti na určitém území, zatímco regionální disparity v blahobytu lépe vystihuje ukazatel čistého disponibilního důchodu domácností.

4) Reprezentativní systém a reprezentativní příjmový systém

„Reprezentativní daňový systém (RTS) je analytickým nástrojem pro fiskální a ekonomická srovnání mezi územními samosprávami, případně pro účely nastavení vyrovnávacích dotací územním samosprávám. RTS může být definován jako hypotetický daňový systém, který je reprezentativní (nebo typický) proto, že zahrnuje všechny daně aktuálně uvalované územními samosprávami v daném fiskálním systému.“ (JÍLEK, 2008, s. 208)

RTS není závislé na aktuální daňové politice jednotlivých územních samospráv a ukazuje souhrnné zdanění ve všech samosprávách. Obdobně lze klasifikovat i reprezentativní příjmový systém (RRS), který zahrnuje nejen daňové příjmy, ale i vlastní příjmy nedaňové (uživatelské poplatky, správní poplatky, příjmy z pronájmu majetku, výnosy z finančních aktiv a podobně).

RRS (RTS) lze chápat jako nástroj popisu aktuálních systémů zdanění (příjmů) v územních samosprávách. Účelem těchto analogicky klasifikovaných metod je porovnat schopnost získávání příjmů jednotlivými územními samosprávami.

disciplínu, což představuje koordinaci s koncepcí hospodářské a stabilizační fiskální politiky státu.

Páteří finančního systému jak na municipální, tak na regionální úrovni je územní rozpočet³. Vedle rozpočtu se však setkáváme s dalšími systémy, kterými jsou například účelové mimorozpočtové fondy na obou úrovních územních samospráv (obce i kraje).

„Neexistuje ideální univerzální systém financování potřeb obcí a regionů. Neexistuje univerzální systém financování územní samosprávy.“ (PEKOVÁ, 2011, s. 206)

V každé zemi nacházíme rozdílné způsoby financování a kvalitu veřejných statků zabezpečovaných v lokálním a regionálním veřejném sektoru, hospodaření a strukturu rozpočtových příjmů a výdajů. Ačkoliv se jednotlivé systémy navzájem neshodují, v základních rysech stanovila základní požadavky na finanční systém územní samosprávy Evropská charta místní samosprávy a Evropská charta regionální samosprávy.

Nejdůležitější součástí finančního systému na úrovni územní samosprávy je její územní rozpočet – rozpočet obce, regionu. Je jedním z nejdůležitějších nástrojů zajištění funkční územní samosprávy, jejich financování. Hospodaření podle ročního rozpočtu je v každé zemi ze zákona povinné.

Velice důležitým rozhodnutím je stanovení optimálního přiřazení příjmů, a to zejména daňových, tzn. rozhodnutí o daňovém určení (rozpočtovém určení daní), rozhodnutí o kompetencích územní samosprávy, rozdělení odpovědnosti za zajišťování veřejných statků mezi stát a územní samosprávu, rozhodnutí o financování potřeb, tzn. o optimálním objemu a struktuře výdajů jednotlivých rozpočtů v rámci rozpočtové soustavy, tzn. i rozpočtů územní samosprávy, o optimalizaci finančních vztahů mezi rozpočty v rozpočtové soustavě, tj. transferů a dotací.

³ Tento pojem se používá pro označení rozpočtů obcí a krajů. V ČR se jedná o více než 6 250 rozpočtů obcí a krajů.

3.1.Požadavky na systém financování decentralizovaných úrovní vlády

Při vymezení základních principů financování decentralizovaných úrovní vlády lze vyjít z doporučení Rady Evropy, které je již samo o sobě sjednocujícím a zobecňujícím materiálem. Je žádoucí, aby:

- zdroje územních samospráv a jejich rozdělení bylo konzistentní s požadavkem efektivního plnění odpovědností územním samosprávám;
- územní samosprávy byly oprávněny získávat adekvátní vlastní zdroje a podstatná část transferových zdrojů a obecně vlastních zdrojů územní samosprávy byla neúčelového charakteru;
- výše dotací územním samosprávám byla přiměřená, transparentní a předvídatelná, přiměřenost dotací vyžaduje, aby pravidla jejich rozdělování byla jednotná, nediskriminační, stabilní a aby nebyla arbitrární, nepodléhala ad-hoc vyjednávání;
- systém finančního vyrovnávání umožnil územním samosprávám poskytovat svým občanům, pokud si to tito občané přejí, přibližně srovnatelnou úroveň místních veřejných statků při srovnatelné úrovni zdanění a zpoplatnění; tento systém by měl zohledňovat jak nerovnosti ve finanční kapacitě, tak nerovnosti v jejich výdajových potřebách;
- systém financování územních samospráv byl konzistentní s požadavky národní hospodářské politiky. V tomto smyslu přijatá opatření by neměla být nepřiměřená ve vztahu ke konkrétním potřebám, měla by být projednána s orgány decentralizované úrovně vlády, měla by být uzákoněna;
- specifická oznámení vztahující se na vybrané územní samosprávy byla zrušena, jakmile to situace dovolí.

„Decentralizované úrovně vlády musí mít dostatek vlastních příjmů proto, aby mohly financovat veřejné statky a služby, za jejichž poskytování nesou odpovědnost.“ (JÍLEK, 2008, s. 114)

3.2. Systém sdílení daní a dotací

Otázka daňového určení je významnou otázkou fiskálních vztahů mezi jednotlivými úrovněmi vlády. Daňové určení se týká určení optimální vertikální struktury zdanění. Optimální daňové určení je jednoznačně vztaženo k normativnímu optimálnímu výdajovému určení různých úrovní veřejné vlády.

„Základním problémem spojeným s decentralizací zdanění jsou možné distorze v umístění a úrovni ekonomických aktivit při decentralizovaném zdanění vysoce mobilních daňových základů. Územní samosprávy by měli minimalizovat využívání mobilních daňových základů, progresivních daní nerovnoměrně distribuovaných daňových základů a daní, které jsou silně vystaveny vlivům hospodářského cyklu.“ (JÍLEK, 2008, s. 140)

3.2.1. Sdílené daně

Sdílení daní (*Tax Sharing*) je uspořádání, kde jsou daňové příjmy rozděleny vertikálně mezi centrální a decentralizované úrovně veřejné vlády a zároveň horizontálně mezi jednotlivé decentralizované vlády. *„Sdílené daně jsou transferovým a neúčelovým příjmem územních samospráv.“ (JÍLEK, 2008, s. 139)*

Sdílení daní je používáno jako nástroj pro udržení rovnováhy mezi fiskální autonomií decentralizované vlády a udržování stability celkového fiskálního rámce veřejného sektoru. Sdílení daní je využíváno ve federálních zemích (Rakousko, Německo), ale také ve Španělsku, Polsku a v České republice.

Existuje velká řada odlišností jednotlivých systémů sdílených daní. Jedná se o rozdílnost mezi jednotlivými zeměmi, ale také o to, do jaké míry mohou územní samosprávy ovlivňovat celkový objem sdílených daní. Sdílení daní znamená, že jedna úroveň vlády sdílí příjmy konkrétních daní s vládami na jiné úrovni, typicky těmi, odkud daňové příjmy pocházejí.

Při sdílení daní nemůže decentralizovaná jednotka vlády měnit základ ani sazbu daně, ale v některých zemích může mít možnost účastnit se jednání o stanovení celkového podílu decentralizovaných úrovní vlády.

Jako často používaný argument pro sdílení daní je skutečnost, že dochází k provázání vývoje veřejných rozpočtů na všech úrovních. Toto tvrzení je pravdivé, avšak není úplně přesné, protože velmi záleží právě na způsobu sdílení. Sdílení daní je také nástrojem používaným zejména k vyrovnání vertikální fiskální nerovnováhy. (JÍLEK, 2008)

Sdílení daní může existovat ve dvou formách:

1. **Územní samosprávy získávají podíl na celostátním výnosu daně či daní.** V této metodě územní samospráva postrádá možnost ovlivnit velikost svých daňových příjmů a forma sdílení se podobá obecné dotaci.
2. **Územní samospráva získává dané procento daňových příjmů, které vznikly na jejím území.** Jako příklad (JÍLEK, 2008) uvádí sdílení osobní důchodové daně ve Španělsku a daně ze zisků korporací ve Finsku či daň z příjmů fyzických osob z podnikání v ČR. V tomto případě má územní samospráva možnost zvyšovat svou ekonomickou aktivitou své daňové příjmy. Jestliže územní samospráva získává 100 % výnosu daně, jejíž výnos vznikl na jejím území, jedná se o tzv. **svěřenou daň**.

Sdílené daně jsou tvořeny těmito daněmi:

- daň z přidané hodnoty (DPH),
- daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti (DPFO),
- srážková daň z příjmu fyzických osob,
- daň z příjmů právnických osob (DPPO) mimo případu, kdy je poplatníkem obec,
- daň z příjmu fyzických osob z podnikání.

3.2.1.1. Rozpočtové určení daní

3.2.1.1.1. Historický vývoj

Zákon č.243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní byl za dobu své působnosti již pětkrát novelizován. Zásadní změna byla provedena v období od roku 2001 do 2007, která spočívala zejména v novém vymezení a rozdělení sdílených daní, mezi které byly zařazeny například daň z přidané hodnoty, která doposud předmětem sdílených daní nebyla. Také se změnil podíl obcí na hrubém celostátním výnosu, jenž byl obcím rozdělován podle počtu obyvatel a přepočtením velikostního koeficientu obce, který zvýhodňoval malé obce. Hlavní problém této novely spočíval v nevhodně zvolených vahách koeficientů velikostní kategorie obcí a velkými rozdíly mezi těmito koeficienty.

Tyto nedostatky se snažila odstranit novela zákona, která vešla v platnost 1. 1. 2008. Novela ponechala skladbu sdílených daní, avšak došlo ke zvýšení podílu obcí na sdílených daních ze stávajících 20,59 % na 21,4 %. Také byl snížen počet velikostních kategorií obcí ze 14 na 4, byla zavedena nová kritéria a jejich váhy. Tato novela měla za následek zvýšení příjmů obcí o 4,6 mld. Kč. Nejvíce si polepšily obce s malým počtem obyvatel a velkým katastrem.

V roce 2013 nabyde účinnosti další novela zákona o rozpočtovém určení daní. Jejím hlavním cílem je snížit rozdíly mezi obcemi s nejnižšími a nejvyššími příjmy na obyvatele. Stanoveného cíle má být dosaženo opětovným zvýšením podílu obcí na celostátním hrubém výnosu z 21,4 % na 22,96 % a zvýšením vah u kritéria prostého počtu obyvatel ze stávajících 3 % na 10 %. Cílem všech novel daného zákona je zmírnit existující rozdíly mezi regiony, ať se jedná o kraje či obce, a najít optimální míru fiskální decentralizace.

Jak už bylo uvedeno, v době vzniku krajů, byly kraje financovány pouze dotacemi a neměly žádné daňové příjmy. Od té doby došlo k velkému posunu a vývoji, který ve své konečné podobě představuje systém založený výhradně na sdílených daních. Jinak řečeno jsou veškeré daňové příjmy krajů a obcí založeny na podílu celostátního výnosu sdílených

daní, přičemž tento podíl je dále dělen zákonem stanoveným procentem mezi jednotlivé kraje a obce. (JÍLEK, 2008)

3.2.1.1.2. Způsob přidělování daní do rozpočtů územně samosprávných celků

Pro stanovení sdílené části daní připadající obcím a krajům je nejprve nutné vymezit pojem *celostátní hrubý výnos daně* (dle § 2 zákona o rozpočtovém určení daní). Jedná se o veškeré prostředky vybrané správcem daně v průběhu rozpočtového roku, snížené o vrácené prostředky. Do celostátního hrubého výnosu daně se nezahrnují částky vybrané na pokutách a částky použité na úhradu nákladů daňového řízení.

U krajů je takto vypočtená částka dále vynásobena procentem definovaným pro jednotlivé kraje v příloze č. 1 zákona o rozpočtovém určení daní. U obcí je vypočtená částka vynásobena procentem (v případě ostatních obcí tzn. Prahy, Plzně, Ostravy a Brna je vypočtená částka vynásobena celkovým procentem), které je pro každou obec uvedené ve vyhlášce Ministerstva financí o podílu jednotlivých obcí na stanovených procentních částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů dále jen vyhláška MF.

Klíčovým ukazatelem pro stanovení procenta, na jehož základě je krajům přidělena příslušná část daňových příjmů, je *fiskální potřeba*. Základním ukazatelem tedy nejsou počty obyvatel, ale rozsah delegovaných výdajů kraji. Mezi kraji jsou velké rozdíly, které vznikají z důvodu rozdílnosti delegovaného rozsahu výdajů.

Spektrum sdílených daní je v krajích vymezeno totožně jako u obcí.⁴ Z celostátního výnosu sdílených daní připadá obcím 21,4 %, mimo daně fyzických osob z podnikání, ze které se všem obcím rozděluje jen 60 % celostátního výnosu. Krajům potom připadá 8,92% podíl na celostátním hrubém výnosu daní. Třicet procent uvedené daně je rozdělováno obcím na

⁴ Procentní podíly na jednotlivých daních, způsoby jejich výpočtů a metodika stanovení podílu je uvedena v zákoně č. 243/2000 Sb. S poslední změnou zákona 377/2007 Sb. o rozpočtovém určení daní.

základě místa trvalého pobytu podnikatele. Tato část daňových příjmů se již řadí k tzv. motivačním daním. Do této skupiny patří také 1,5 % výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, který se přiděluje obcím podle poměru počtu zaměstnanců mající zaměstnanecký poměr v místě dané obce k celkovému počtu zaměstnanců v ČR.

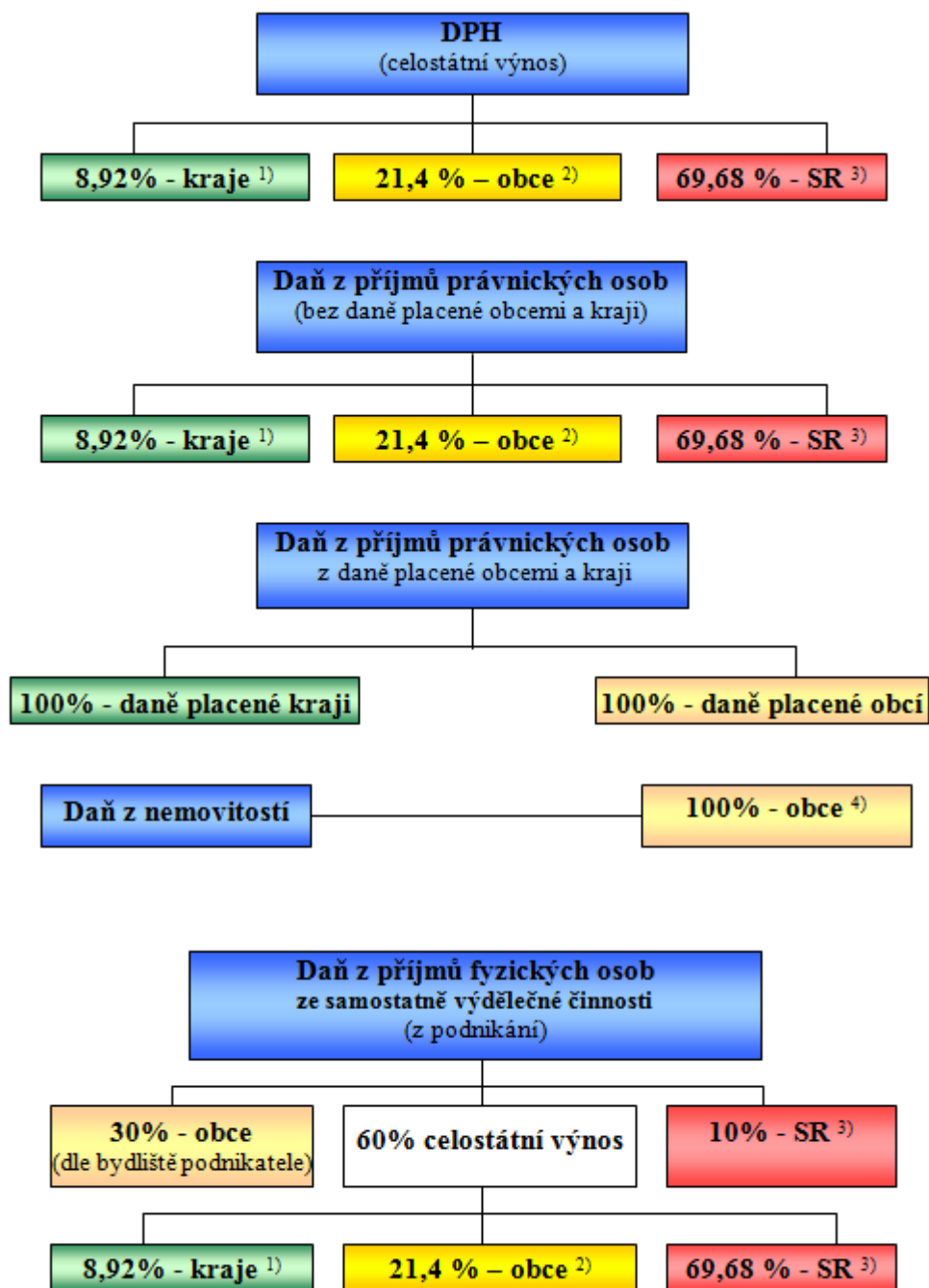
Jílek (2008) uvádí tři hlavní problémy, se kterými se setkáváme v rozpočtovém určení daní krajům na území České republiky:

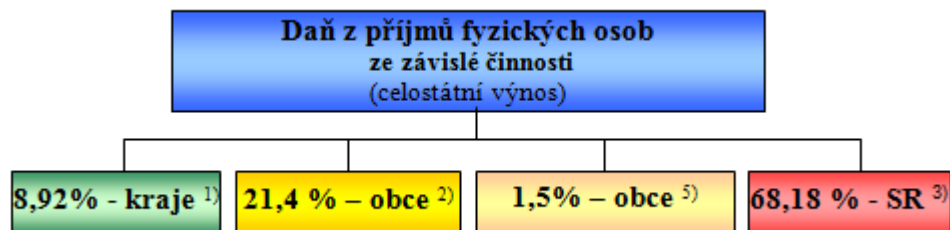
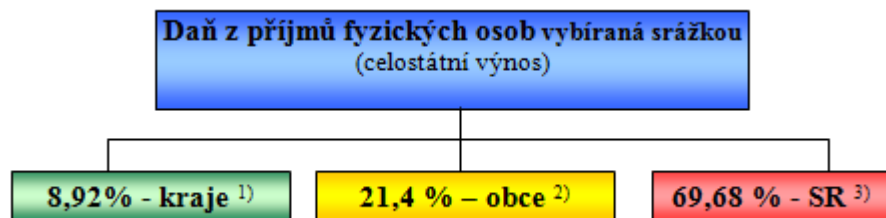
1. Hlavním problémem je, že kraje nemají možnost získávat do svých rozpočtů žádné motivační daňové příjmy (na rozdíl od obcí).
2. Daňová autonomie je nulová.
3. Nastavení podílu jednotlivých krajů na sdílených daních vychází z výdajové potřeby roku 2001, a nereaguje tak na případné změny v této oblasti.

Z hlediska své velikosti jsou kraje vhodnějšími celky pro decentralizaci zdanění a případné svěřené motivační daně než obce. U krajů lze, vzhledem k velikosti jejich území, očekávat menší distorze v ekonomických aktivitách daňových subjektů, vyvolané daňovou konkurencí a migrací, než by tomu bylo u opcí. (JÍLEK, 2008)

Pro přehlednost byl sestaven diagram systému sdílení daní krajů a obcí v ČR dle aktuálního znění zákona o rozpočtovém určení daní.

Obrázek 2 Systém sdílení daní v ČR

¹⁾ Každý kraj se na procentní části celostátního hrubého výnosu daně podílí procentem stanoveným v příloze č. 1 zákona č. 243/2000 Sb., o RÚD, v platném znění

²⁾ Daňové příjmy jsou rozdělovány na základě:

1. kritéria výměry katastrálních území obce
2. prostého počtu obyvatel v obci
3. násobků postupných přechodů

³⁾ Příjmy
státního
rozpočtu

⁴⁾ Výnos daně z nemovitostí; příjemcem je ta obec, na jejímž území se nemovitost nachází.

⁵⁾ Daňové příjmy jsou rozdělovány na základě počtu zaměstnanců s místem výkonu práce v obci.

Zdroj: MFCR

3.2.1.2. Postup provádění převodů nároků obcí a krajů z celostátního hrubého výnosu⁵ sdílených daní na územních finančních orgánech

Generální finanční ředitelství (GFŘ) dvakrát měsíčně sděluje správcům daně na **finančních úřadech** sumární stav na příslušných příjmových účtech, tzv. celostátní hrubý výnos jednotlivých sdílených daní. Při výpočtu nároku obcí a krajů vždy dochází nejprve k porovnání momentální výše celostátního hrubého výnosu daně s částkou celostátního hrubého výnosu daně, ze které byl naposledy vypočítáván nárok obcí a krajů. Pokud v době od posledně provedených převodů došlo k nárůstu celostátního hrubého výnosu daně, vypočtou se (podle zákonem daných pravidel) z přírůstku celostátního hrubého výnosu daně, nároky jednotlivých obcí a krajů a neprodleně jsou převáděny do jejich rozpočtů.

Jestliže je však sumární stav na příjmových účtech nižší než naposledy sdělená částka (tedy přírůstek je záporný), nelze žádné prostředky převést. K tomuto stavu dochází v těch případech, kdy objem vratek daní a nadměrných odpočtů (u DPH) převyšuje objem vybrané daně. Pokud k této situaci v průběhu roku u některého typu daně dojde, může k dalšímu převodu dojít až v okamžiku, kdy celkový stav celostátního hrubého výnosu na této dani převyšuje částku, ze které naposledy vznikl nárok obcí a krajů.

V praxi tento stav nastává zejména u daně z příjmů fyzických osob podávajících přiznání (v období duben, květen a červenec, srpen) a u daně z příjmů právnických osob ve shodném období.

Od ledna do srpna kalendářního roku jsou převody realizovány dle koeficientů publikovaných ve vyhlášce MF účinné od 1. září předchozího kalendářního roku. V prvních převodech, realizovaných v září kalendářního roku, se převody daňových příjmů zúčtují s celkovými částkami převedenými obcím a krajům od počátku roku a to podle koeficientů publikovaných v nové vyhlášce MF účinné od 1. září kalendářního roku. (ČDS MF)

⁵ Vysvětleno v kapitole 3.4

3.2.2. Dotace

Žádný decentralizovaný systém veřejné vlády nemůže správně fungovat bez dotací. Výdaje centrální vlády jsou důležitým prostředkem, který může pomoci získat užítky z decentralizace, aniž by se plně projevil náklady spojené s decentralizací. (JÍLEK 2008)

Dotace jsou mezi úrovněmi vlády využívány nejen k realizaci redistribuční funkce, ale jsou také prostředkem ke zvýšení efektivity fungování ekonomiky, a to zejména ve dvou oblastech. Účelové dotace se spoluúčastí⁶ mohou pomoci korigovat pozitivní externality, které jsou generované výdajovými programy územních samospráv. Při použití tohoto druhu dotací se jedná o tzv. *Pigoviánský přístup internalizaci externalit*, kdy by velikost dotace měla odrážet externí užítky. (JÍLEK 2008)

Transfery neboli dotace z rozpočtové soustavy, jsou projevem existence přerozdělovacích procesů uvnitř soustavy veřejných rozpočtů, projevem solidarity. Potřeba dotací se většinou zdůvodňuje potřebou obecné podpory obcí i podporou specifických činností obcí, na kterých má zájem stát, které jsou také většinou výsledkem přenesení odpovědnosti za zabezpečování některých, zejména upřednostněných veřejných statků ze státu na obce (PAŘÍZKOVÁ, 1998)

„Dotace poskytují decentralizovaným úrovním vlády dodatečné finanční prostředky a vyrovnávají tak rozdíly mezi jejich vlastními, zejména daňovými, příjmy a jejich objektivními výdajovými potřebami. Dotace od centrální vlády decentralizovaným úrovním vlády mohou pomoci řešit i některé neefektivnosti způsobené decentralizací.“ (JÍLEK, 2008)

Jako další argument pro poskytování dotací je skutečnost, že dotace slouží jako prostředek stabilizace rozpočtů decentralizovaných úrovní vlády v případě dočasných šokových změn

⁶ Dotace se spoluúčastí má formu určitého procentního podílu na celkové vynaložené částce. Na každou korunu dotace na určitou službu je nutno vynaložit stanovenou sumu z obecního (krajského) rozpočtu. Dále se rozlišuje *rovnocenná podmíněná účelová dotace* (je pevně stanoven rovnocenný podíl obce či kraje a státu na financování služby) a *nerovnocennou podmíněnou účelovou dotaci* (částka stanovena fixně, bez ohledu na to, kolik vlastních zdrojů obec na dané služby použije). (PROVAZNÍKOVÁ, 2009)

v jejich fiskální kapacitě a potřebě. Centrální vláda se prostřednictvím dotací dělí o riziko s územními samosprávami.

3.2.2.1. Druhové členění dotací

Provazníková (2009) uvádí, že dotace jsou zejména nástrojem pro financování přenesené působnosti (spolu se sdílenými daněmi). Kromě dotací na financování přenesené působnosti jsou v ČR obcím vypláceny převážně **běžné** (na financování provozních potřeb) a **kapitálové** dotace (investiční), které slouží k zajištění standardu poskytovaných veřejných statků.

Dotace jsou na území ČR rozdělovány také podle způsobu, jakým je obce získávají. V případě, že obce mají na dotace nárok automaticky ze zákona, aniž by o ně museli žádat a splňovat určitá kritéria, jedná se o dotace **nárokové**. Pokud ovšem musí o dotaci žádat a nemá na ni automatický nárok, jedná se o dotace **nenárokové**.

Během sledovaného období došlo v rámci poskytování dotací obcím a hl. m. Praze ze státního rozpočtu k významné změně, a to v roce 2007.

V souvislosti s nabytím účinnosti zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách od 1. 1. 2007, již nebyly od roku 2007 rozpočtovány dotační tituly na domovy důchodců, dotace na ústavy sociální péče a dotace na výkon zřizovatelských funkcí v sociální oblasti z okresních úřadů obcím. Od roku 2007 jsou dotace určené na zajištění sociálních služeb poskytovány z nového dotačního systému v rámci kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí. Podobně i dosavadní dávky sociální péče byly nahrazeny novými dávkami v systému pomoci v hmotné nouzi a jsou uvolňovány obcím z kapitoly MPSV, stejně jako dávky pro zdravotně postižené, a proto již nebudou rozpočtovány v rámci finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům obcí a hl. m. Prahy.

V současnosti jsou obcím a krajům přidělovány následující druhy dotací:

- a) dotace schválené zákonem o státním rozpočtu, na které mají ÚSC nárok i v případě změny státního rozpočtu nebo jeho neplnění (ze souhrnného finančního vztahu státního rozpočtu obcím v úhrnech po jednotlivých krajích);
- b) z kapitoly všeobecná pokladní správa státního rozpočtu spravovaná Ministerstvem financí ČR;
- c) nenárokové dotace z rozpočtových kapitol některých ministerstev, které mohou být běžné i kapitálové;
- d) dotace účelové a kapitálové ze státních mimorozpočtových fondů (podmíněné vlastními finančními prostředky obcí);
- e) obce mohou dostat dotace od krajů (v rámci samostatné působnosti kraje, tak přerozdělením některých typů dostávají, jenž kraje získávají ze státního rozpočtu);
- f) dotace z Evropské unie⁷.

3.2.2.2. Typologie dotací

Rozlišujeme dvě základní formy dotací:

1. *Specifické účelové* – jsou poskytovány na předem stanovený účel, obec je zodpovědná poskytovateli za jejich užití k danému účelu
 - a. *Podmíněné účelové dotace* – vyžadují od obcí (krajů) jejich spoluúčast na financování daných výdajů
 - i. *Bez spoluúčasti* – dotace, které představují pevnou fixní částku, kterou vyšší vládní úroveň poskytne obci na předem určené statky a služby bez ohledu na to, jestli obec vynakládá ještě své finanční prostředky na danou službu
 - ii. *Se spoluúčastí* – lze se setkat s názvem otevřená dotace, s otevřeným koncem.

⁷ Více o dotacích, které jsou v současnosti poskytovány obcím a krajům a metodice výpočtu, v Provozníková (2009), str. 150-157

2. *Všeobecné neúčelové dotace* – obec nebo kraj ji obdrží na základě stanoveného kritéria, ale jejich užití je zcela v jejich kompetenci.

Oba typy dotací se mohou použít na financování běžných i kapitálových výdajů.

3.3. Novela zákona o rozpočtovém určení daní

V souladu s Programovým prohlášením vlády Ministerstvo financí navrhuje, aby se změnila konstrukce modelu sdílených daní obcí, které promítá navýšení sdílených daní na úkor národních dotačních titulů ve státním rozpočtu o 7,0 mil. Kč. Tyto prostředky jsou návrhem směřovány tak, aby došlo k poklesu rozdílu mezi obcemi s nejnižšími a nejvyššími příjmy na obyvatele. Díky navrhovanému posílení objemu dojde ke zvýšení podílu obcí na sdílených daních (ze současných 21,4 % na 22,96 %).

Aby bylo vyhověno požadavku snížení rozdílu mezi obcemi s nejvyššími a nejnižšími příjmy na obyvatele, navrhuje se do propočtu rozdělování sdílených daní zapojit také Plzeň, Ostravu a Brno. Oddělený propočet Prahy bude nadále zachován.

Další změnu zaznamenají uplatňovaná kritéria a jejich váhy při výpočtu daňových výnosů, určených do rozpočtu jednotlivých obcí. Váha kritéria prostého počtu obyvatel se podle návrhu zvyšuje z 3 % na 10 %. Zavádí se nové kritérium „počet žáků“, jeho váha bude 7 % a zanikne stávající tzv. příspěvek na žáka, který je hrazen obcím z kapitoly *Všeobecná pokladní správa*. Beze změny zůstává koeficient celkové výměry katastrálního území a jeho váha 3 %. Na postupné přechody zbývá 80 %, oproti stávající váze tohoto hlavního velikostního kritéria, které činilo 94 %.

Další změnou, která podpoří obce s nejnižšími příjmy na obyvatele, je provedení změn intervalů ve velikostních kategoriích. Dosavadní 4 kategorie budou nahrazeny v novém systému pěti intervaly:

- Do 50;
- Od 51 do 2 000;

- Od 2 001 do 30 000;
- Od 30 001 do 110 000;
- Od 110 001 a více.⁸

Pro přehlednost srovnání stávajícího systému a navrhované novely zákona byla vytvořena níže uvedená tabulka.

Tabulka 1 Srovnání návrhu a stávajícího systému sdílení daní

Počet obyvatel		Stávající systém RUD		Návrh nového systému RUD		Srovnání obou systémů: Návrh vs. Stávající systém			
OD	DO	Sdílené daně (mil. Kč)	Výnos na 1 obyv. (tis. Kč)	Sdílené daně (mil. Kč)	Výnos na 1 obyv. (tis. Kč)	Rozdíl Sdílené daně (mil. Kč)	Index Sdílené daně v %	Rozdíl Výnos na 1 obyv. (tis. Kč)	Index Výnos na 1 obyv. v %
1	100	319,3	9,1	369,6	10,5	50,3	115,7	1,4	115,4
101	200	1 251,1	7,9	1 449	9,5	247,9	119,8	1,6	120,3
201	500	4 774,5	7,4	5 948,9	9,2	1 174,5	124,6	1,8	124,3
501	1000	6 710,7	7,1	8 689,7	9,2	1979	129,5	2,1	129,6
1001	2000	6 853,8	6,9	9 124,1	9,2	2 270,3	133,1	2,3	133,3
2001	5000	8 132,2	6,8	11 042,1	9,2	2 909,9	135,8	2,4	135,3
5001	10 000	6 924,5	7,1	8 965,8	9,2	2 041,3	129,5	2,1	129,6
10 001	20 000	7 449	7,7	8 894,1	9,2	1 395,1	118,6	1,4	119,5
20 001	50 000	10 245,6	8,3	11 395,5	9,2	1 152,9	111,3	0,9	110,8
50 001	100 000	9 975,8	9,4	10 209,1	9,7	233,4	102,3	0,2	103,2
100 001	150 000	1 972,7	9,8	1 979,6	9,8	6,9	100,4	0	100
OBCE ČR (bez PHA a BOP)		64 659,1		78 120,5		13 461,4			
	Praha	36 958,60	29,6	34 741,1	27,8	-2 217,6	94	-1,8	93,9
	Plzeň	3 045,8	17,9	2 139,3	12,6	-906,5	70,2	-5,3	70,4
	Ostrava	5 483,1	17,9	4 570,4	14,9	-912,7	83,4	-3	83,2
	Brno	6 653,4	17,9	5 728,8	15,4	-924,7	86,1	-2,5	86
	Celkem ČR	116800		125300		8500			

Zdroj: Důvodová zpráva k návrhu novely zákona o rozpočtovém určení daní, MFČR

⁸ Zdroj: OF 3/2011, Deník obce, Návrh novely rozpočtového určení daní – nový model sdílených daní

Navrhovanou změnou propočtu by došlo k výraznému posílení středních velikostních kategorií. Naopak 4 největší města by zaznamenala významné snížení sdílených daní. I přes toto krácení by ale například města Ostrava a Brno získala zhruba o polovinu vyšší sdílené daně na obyvatele než Olomouc a Liberec. Určité zvýhodnění z pohledu sdílených daní na jednoho obyvatele by si zachovalo i město Plzeň.

4. Metodika

V této části budou vymezeny metodické postupy, jejichž prostřednictvím bude dosaženo cíle práce, který je stanoven následovně.

Cílem práce je **analyzovat a zhodnotit systém sdílení daní a dotací územním samosprávným celkům v ČR z hlediska meziregionální redistribuce.**

Vymezení regionu

Základní jednotkou regionu je pro potřeby této práce vymezen **kraj**.⁹ Kraj představuje statistickou územní jednotku na úrovni **NUTS 3**¹⁰. Území kraje je dáno výčtem okresů. Změny území kraje se provádějí zvláštním zákonem (naposledy zákonem č. 387/2004 Sb.).

Metodické kroky

1. **Charakteristika krajů**
2. **Analýza sdílených daní**
3. **Analýza dotací**
4. **Interpretace výsledků do dílčích závěrů**
5. **Analýza novely zákona RUD**

Krok 1: V první řadě je vhodné provést stručnou charakteristiku jednotlivých krajů na základě vybraných makroekonomických a demografických ukazatelů, kterými jsou:

1. počet obyvatel;
2. počet obcí v kraji;
3. počet ekonomických subjektů v kraji;

⁹ Kraj je územním společenstvím občanů, které má právo na samosprávu (dle vyhlášeného úplného znění zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, jak vyplývá ze změn provedených zákonem č. 273/2001 Sb., zákonem 320/2001 Sb., zákonem š. 450/2001 Sb., zákonem š. 231/2002 Sb. a zákonem č. 387/2004 Sb.)

¹⁰ NUTS – Nomenclature of Statistical Territorial Units – klasifikace územních statistických jednotek. Současná podoba vymezení oblastí NUTS v EU vychází z nařízení Rady a Parlamentu EU č. 1059/2003, kterým jsou dány populační limity pro jednotlivé celky NUTS a pravidla a frekvence případných revizí regionálního členění. Vymezují například, že regionální celek NUTS 3 musí mít v rámci členské země v průměru 150–800 tisíc obyvatel, celek NUTS 2 0,8–3 milióny obyvatel a NUTS 1 3–7 miliónů obyvatel.

4. regionální HDP;
5. regionální HDP na obyvatele;
6. průměrný věk obyvatelstva;
7. index stáří.

Použitá data pocházejí z důvěryhodných zdrojů, jimiž jsou Ministerstvo financí České republiky a Český statistický úřad a jsou čerpána z internetových stránek výše zmíněných organizací. Data se týkají časového období od roku 2005 do 2010. Tento časový úsek byl stanoven z důvodu jejich dostupnosti. Pro charakteristiku krajů jsou veškeré podklady čerpány ze Statistických a Demografických ročenek jednotlivých krajů a také Statistické ročenky České republiky 2011. Data pro zpracování sdílených daní a dotací pocházejí ze systémů ARIS (data roku 2005 - 2009) a ÚFIS (data roku 2010) spravovaném Ministerstvem financí České republiky. Data o celostátním hrubém výnosu daní ve vymezeném časové období jsou čerpána z Ústavu české daňové správy.

V průběhu sběru informací bylo zjištěno, že systém ARIS a ÚFIS neumožňuje u hl. m. Prahy oddělit daňové a dotační příjmy, které připadají pouze krajskému úřadu a příjmy, které náleží Praze jako obci. Z toho důvodu je hl. m. Praha zahrnuta do analýzy sdílených daní a dotací vždy až v její závěrečné části, tedy v analýze všech územně samosprávných celků na vymezeném území.

Krok 2: Analýza se týká systému **sdílení daní** krajů a obcí. Zkoumá se zejména, zda dochází k redistribuci prostředků mezi regiony na území České republiky.

Sdílené daně jsou představovány v rozvaze krajů a obcí jako daňové příjmy. Analýza sdílených daní je rozdělena do třech oblastí – kraje (krajské úřady), obce a hodnoty celkem za ÚSC daného kraje. V každé oblasti je proveden **přepočet na obyvatele** a následně jsou daňové příjmy za ÚSC daných krajů porovnány s **regionálním HDP**. Tímto srovnáním je zjištěno, jaké procento z finančních prostředků vytvořených na území daného kraje je opět kraji navráceno formou sdílených daní.

Použití ukazatele regionálního HDP je vhodné, ačkoliv i tento ukazatel má jisté nevýhody, které jsou blíže specifikovány v kapitole 2.2.1.3.

Krok 3: V další kapitole jsou analyzovány **přijaté dotace** krajů, obcí a přijaté dotace celkem za ÚSC na území daného kraje.

Nejprve je nutné vytvořit sumární přehled o dotacích poskytovaných krajům, obcím a ÚSC za sledované území celkem. Celkový objem dotací v jednotlivých letech je dále **přepočten počtem obyvatel** daného územního celku v příslušném roce. Následně jsou přijaté dotace všech ÚSC v rámci jednotlivých krajů porovnány s objemem prostředků vytvořených na daném území, tedy s regionálním HDP. Výsledkem komparace je míra redistribuce finančních prostředků vytvořených na daném území jiným samosprávným celkům (krajům a obcím). Na základě těchto výsledků je možné objasnit, do kterých krajů a obcí jsou prostředky redistribuovány a v jaké míře.

Součástí této analýzy je i zjištění charakteristiky dotací. Z hlediska redistribuce je vhodné rozdělit dotace na nárokové a nenárokové. Nárokové dotace mohou být v některých případech nástrojem redistribuce finančních prostředků od centrální vlády nižším územně samosprávným celkům, proto je vhodné stanovit jejich procentuální podíl na celkových dotacích.

Krok 4: Dalším krokem je interpretace analýz a výsledků, které jsou formulovány do dílčích závěrů.

Krok 5: Závěrem je analýza novely zákona o Rozpočtovém určení daní, která nabyde účinnost v roce 2013. Pokladem pro tuto analýzu jsou modelové studie Ministerstva financí ČR

5. Praktická část

5.1. Charakteristika krajů

Tato kapitola je zaměřena na stručnou charakteristiku krajů ČR pomocí základních ukazatelů uvedených v kapitole 4, krok 1.

Tabulka 2 Počet obyvatel v krajích od roku 2005 - 2010

Počet obyvatel	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jihočeský	627 766	630 006	633 264	636 368	637 643	638 706
Jihomoravský	1 130 358	1 132 563	1 140 534	1 147 146	1 151 708	1 154 654
Karlovarský	304 274	304 602	307 449	308 403	307 636	307 444
Královohradecký	548 368	549 643	552 212	554 520	554 402	554 803
Liberecký	429 031	430 774	433 948	437 325	439 027	439 942
Moravskoslezský	1 250 769	1 249 290	1 249 897	1 250 255	1 247 373	1 243 220
Olomoucký	639 161	639 894	641 791	642 137	642 041	641 681
Pardubický	506 024	507 751	511 400	515 185	516 329	517 164
Plzeňský	551 528	554 537	561 074	569 627	571 863	572 045
Středočeský	1 158 108	1 175 254	1 201 827	1 230 691	1 247 533	1 264 978
Ústecký	823 173	823 265	831 180	835 891	836 198	836 045
Vysočina	510 767	511 645	513 677	515 411	514 992	514 569
Zlínský kraj	590 142	589 839	590 780	591 412	591 042	590 361
Hl. m. Praha	1 181 610	1 188 126	1 212 097	1 233 211	1 249 026	1 257 158

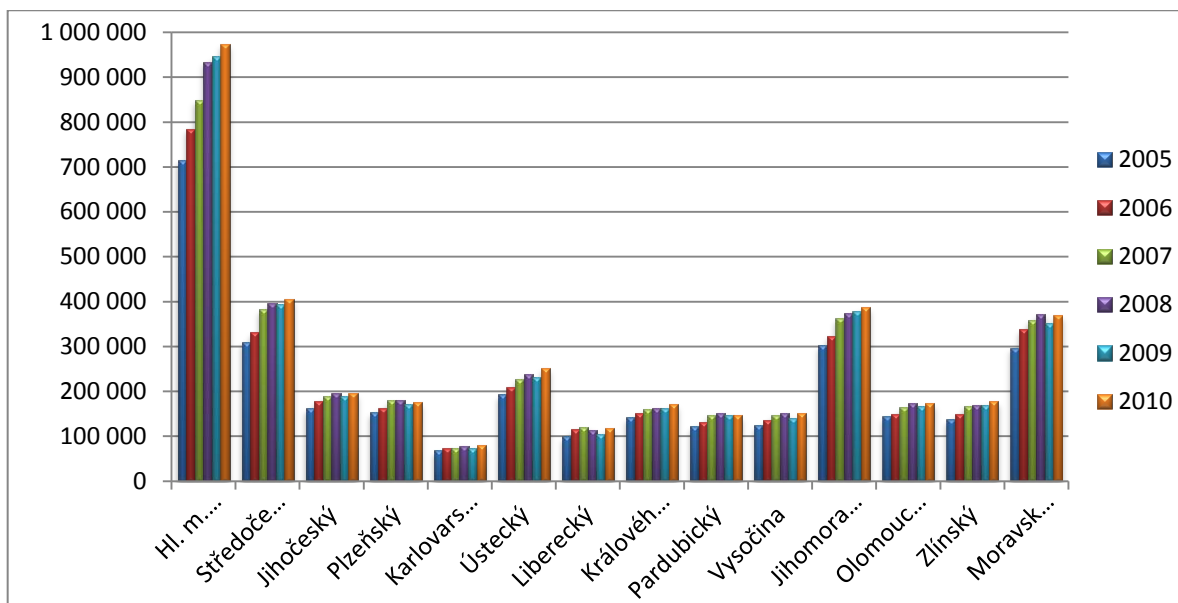
zpracování: Autor

Tabulka 3 Charakteristika krajů dle vybraných ukazatelů v roce 2010

Kraj	Počet obcí v kraji	Počet ekonomických subjektů	Regionální HDP (mil. Kč)	Regionální HDP na obyvatele (Kč)	Regionální HDP na zaměstnance	Podíl na HDP ČR V %	Průměrný věk	Index stáří v %
Jihočeský	623	158 543	195 732	306 833	661 096	5,2	40,9	106,8
Jihomoravský	673	291 162	387 309	335 983	698 236	10,5	41,1	114,8
Karlovarský	132	83 396	79 845	259 560	563 698	2,0	40,4	98,1
Královehradecký	448	134 689	171 247	308 946	655 729	4,5	41,3	113,4
Vysočina	704	105 185	150 666	292 669	662 191	3,8	40,8	109,6
Liberecký	215	118 766	117 992	268 480	586 526	2,9	40,3	97,1
Olomoucký	399	138 970	173 882	270 987	631 122	4,6	40,9	110,3
Moravskoslezský	299	248 824	369 908	297 177	702 996	9,7	40,6	105,8
Pardubický	451	114 072	146 614	283 710	631 977	4,1	40,8	107,1
Plzeňský	501	147 419	175 398	306 628	632 649	4,7	41,2	113,4
Středočeský	1 145	317 598	405 837	322 811	721 868	10,8	41,4	115,5
Ústecký	354	178 718	250 267	299 435	724 649	6,4	40	91,2
Zlínský	305	136 725	177 989	292 669	679 806	4,7	41,2	115,7
Hl. m. Praha	1	529 377	972 551	1 297 727	1 090 372	26,1	39,9	99,9

zpracování: Autor

Graf 1 Vývoj regionálního HDP v mil. Kč

zpracování: Autor

Z grafu 1 je možné sledovat vývoj regionálního HDP v jednotlivých krajích za sledované období. Ukazatel zaznamenal ve všech krajích obdobný vývoj. Od roku 2005 do 2008 lze hovořit o růstové fázi, která byla následována u většiny krajů mírným poklesem. Zda v roce 2010 docházelo v rámci všech krajů k růstu či poklesu nelze jednoznačně vymezit. Například v Ústeckém kraji bylo regionální HDP v tomto roce na své maximální úrovni, na rozdíl od Pardubického kraje, ve kterém došlo k poklesu až na úroveň roku 2007.

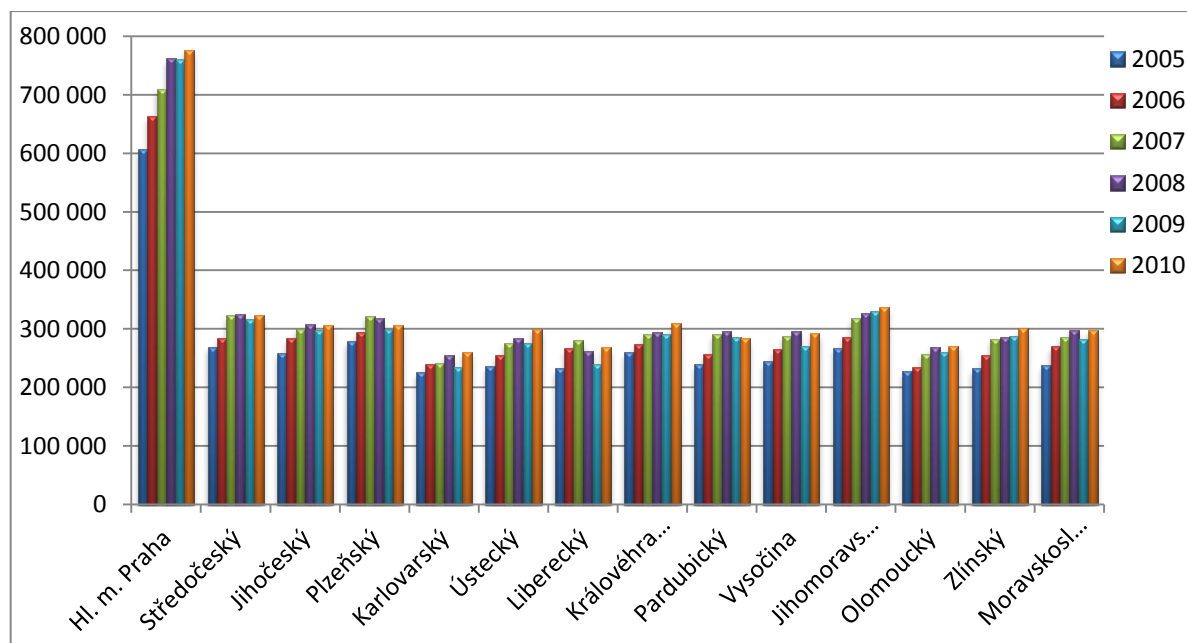
Jednou z příčin takového průběhu může být světová finanční krize, která se v roce 2009 a 2010 projevila poklesem produkce a zvýšenou měrou nezaměstnanosti na celém území ČR. Ovšem ani tyto skutečnosti se neprojevovaly stejnoměrně. Některé regiony, zejména s průmyslovým zaměřením, byly zasaženy více (viz Moravskoslezský kraj).

Pro meziregionální komparaci je nezbytné přepočítat regionální HDP na počet obyvatel daného kraje.

Výsledky tohoto grafu mají veskrze obdobný průběh. Nicméně je zde lépe patrný dopad finanční krize, jenž je charakteristický poklesem ukazatele mezi roky 2008 a 2009.

Následky finanční krize způsobily zpomalení tempa růstu. Ve většině případů vznikalo záporné tempo růstu, tedy pokles regionálního HDP oproti předcházejícímu roku. Některým krajům se v následujícím roce 2010 podařilo obnovit růst, či dokonce překonat stávající hodnoty a dosáhnout maxima za sledované období (Zlínský, Královehradecký, hl. m. Praha). V jiných krajích došlo alespoň k obnovení úrovně minulých let a nadále již nedocházelo k poklesu regionálního HDP.

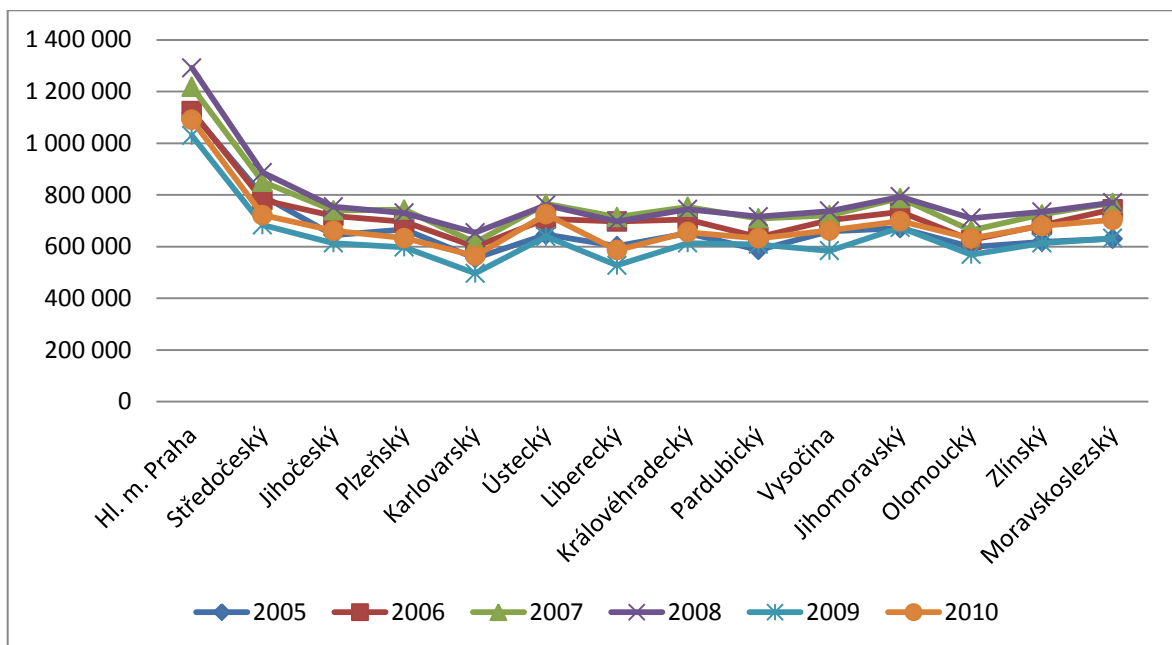
Graf 2 Vývoj regionálního HDP na obyvatele v KČ

zpracování: Autor

Zajímavé je sledovat vývoj ukazatele ve vztahu k počtu zaměstnaných daného kraje.

Graf 3 Vývoj regionálního HDP na počet zaměstnaných v KČ

zpracování: Autor

Regionální HDP přepočtené na zaměstnané daného kraje prokazuje, že finanční krize měla větší dopad, než bylo patrné z předchozích grafů. Rok 2008 představoval maximum regionálního HDP, které nebylo dosud překonáno. V roce 2009 došlo k prudkému poklesu ukazatele, a to na celém území ČR. Úroveň v daném roce byla dokonce ještě nižší než na počátku analyzovaného období, tedy v roce 2005. Ačkoli se rok 2010 na celém území ČR projevil růstem, nedošlo ani v jednom z krajů k překročení hodnot roku 2008.

5.2.Sdílené daně

V této kapitole jsou analyzovány sdílené daně inkasované za celé území České republiky. Jedná se o prostředky, které pocházejí z celostátního hrubého výnosu daní. Následně jsou přidělovány krajům a obcím na základě procentuálního podílu uvedeném v zákoně č.243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní ve znění pozdějších předpisů.

Níže uvedená tabulka obsahuje údaje o celostátním hrubém výnosu některých daní za sledované období.

Tabulka 4 Celostátní hrubý výnos sdílených daní DPH a daně z příjmů - inkaso

Název druhu příjmu	2005	2006	2007	2008	2009	2010
DPH	208 412,81	217 783,73	236 384,96	255 189,81	253 612,06	269 547,33
DPPO	142 253,53	135 437,34	162 790,67	182 511,13	119 601,23	123 858,65
DPFO závislá činnost	110 662,27	111 633,39	126 388,26	115 180,24	111 042,46	111 842,32
DPFO zvláštní sazba	6 420,38	7 431,61	8 583,07	10 378,20	10 130,86	10 185,18
DPFO podávajících příznání	26 582,78	17 853,52	17 002,81	17 748,53	5 564,99	7 987,18
CELKEM sdílené daně	494 331,76	490 139,59	551 149,78	581 007,91	499 951,60	523 420,66

zpracování: Autor

Stejně jako tomu bylo u regionálního HDP i zde došlo v roce 2009 k poklesu inkasovaných částek. V daném roce se snížilo inkaso zejména u daně z příjmu právnických osob, a to pod úroveň roku 2005. Od roku 2009 je tempo růstu výrazně zpomalené. Ani v roce 2011 či 2012 se nepředpokládá dosažení hodnot roku 2008. Stejně tomu je i u daně DPFO podávající příznání. Ačkoli jsou inkasované částky v porovnání s DPPO téměř zanedbatelné, jejich snížení bylo také významné a ani v tomto případě prozatím nedošlo k obnovení úrovně roku 2008. Dle údajů v tabulce 3 se dá usoudit, že finanční krize měla minimální dopad na inkasa DPH, DPFO ze závislé činnosti a DPFO srážené zvláštní sazbou.

5.2.1. Sdílené daně krajů

Nyní jsou vymezeny sdílené daně krajů (krajských úřadů).

Tabulka 5 Sdílené krajů v mil. Kč

kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jihočeský	3 496,64	3 739,45	4 082,95	4 399,75	3 885,36	3 990,76
Jihomoravský	3 883,01	4 150,38	4 520,09	4 896,18	4 308,63	4 413,33
Karlovarský	1 559,77	1 648,32	1 791,93	1 941,29	1 719,06	1 755,50
Královehradecký	2 625,18	2 818,97	3 064,37	3 302,41	2 911,72	3 019,47
Liberecký	1 908,90	2 033,60	2 220,82	2 387,92	2 106,91	2 168,78
Moravskoslezský	3 921,79	4 193,72	4 573,58	4 971,51	4 353,82	4 475,60
Olomoucký	2 774,18	2 958,43	3 237,27	3 456,83	3 046,15	3 133,32
Pardubický	2 273,86	2 414,90	2 009,12	3 005,19	2 515,50	2 589,73
Plzeňský	2 953,49	3 150,51	3 435,77	3 687,77	3 268,01	3 360,20
Středočeský	5 605,08	6 017,78	6 561,27	7 040,82	6 218,91	6 392,03
Ústecký	3 371,63	3 599,27	3 935,05	4 228,91	3 720,48	3 827,58
Vysočina	3 044,26	3 247,71	3 525,74	3 792,30	3 346,11	3 531,55
Zlínský	2 181,01	2 293,15	2 501,16	2 703,39	2 374,91	2 440,77

zpracoval: Autor

Tabulka prokazuje, že velikost daňových příjmů krajů se pohybuje po celou dobu ve stejném pásmu, ačkoli jsou mezi jednotlivými kraji značné rozdíly. Nejnižší celkový objem sdílených daní plyne do Karlovarského kraje, naopak nejvíce prostředků je přidělováno kraji Středočeskému. Maximální objem měli daňové příjmy krajů v roce 2008.

Aby bylo možné provést srovnání daňových příjmů vzhledem k vytvořeným zdrojům mezi jednotlivými regiony, je dle metodického postupu proveden přepočítání na počet obyvatel.

Tabulka 6 Sdílené daně krajů na obyvatele v Kč

kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010	celkem
Jihočeský	5 569,97	5 935,58	6 447,47	6 913,84	6 093,32	6 248,19	37 208,36
Jihomoravský	3 435,20	3 664,59	3 963,13	4 268,14	3 741,08	3 822,21	22 894,35
Karlovarský	5 126,19	5 411,40	5 828,39	6 294,65	5 587,96	5 709,98	33 958,57
Královehradecký	4 787,26	5 128,73	5 549,27	5 955,45	5 252,01	5 442,42	32 115,14
Liberecký	4 449,34	4 720,81	5 117,72	5 460,28	4 799,04	4 929,70	29 456,89
Moravskoslezský	3 135,50	3 356,88	3 659,17	3 976,40	3 490,39	3 600,01	21 218,35
Olomoucký	4 340,34	4 623,31	5 044,13	5 383,32	4 744,47	4 882,98	29 018,56
Pardubický	4 493,59	4 756,07	3 928,67	5 833,22	4 871,90	5 007,57	28 891,02
Plzeňský	5 355,10	5 681,33	6 123,56	6 474,01	5 714,67	5 874,01	35 222,68
Středočeský	4 839,86	5 120,41	5 459,41	5 721,03	4 984,96	5 053,08	31 158,75
Ústecký	4 095,90	4 371,95	4 734,30	5 059,17	4 449,29	4 578,20	27 288,80
Vysočina	5 960,17	6 347,58	6 863,73	7 357,81	6 497,41	6 863,13	39 889,84
Zlínský	3 695,74	3 887,76	4 233,65	4 571,07	4 018,18	4 134,38	24 540,78

zpracoval: Autor

Sdílené daně přepočtené na obyvatele se pohybují v intervalu od 3 000 do 7 400. Za sledované období bylo nejvíce prostředků přiděleno do rozpočtu kraje Vysočina, který celkem obdržel 39 889,84 Kč na obyvatele za sledované období. V kraji Vysočina byla také zaznamenána nejvyšší částka ve výši 7 357,81 na obyvatele, a to v roce 2008. Data poukazují na vliv světové finanční krize, která se nejvíce projevila mezi roky 2008 a 2009. V roce 2010 objem sdílených daní na obyvatele mírně vzrostl, avšak dosavadní maxima nebyla doposud překonána.

5.2.2. Sdílené daně obcí

Tabulka 7 Sdílené daně obcí v mil. Kč

kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jihočeský	5 882,71	5 872,34	6 289,59	7 204,87	6 507,12	6 807,59
Jihomoravský	13 705,59	13 876,29	14 823,49	15 990,39	14 140,88	14 897,11
Karlovarský	3 023,43	2 980,28	3 128,04	3 458,54	3 086,88	3 248,39
Královehradecký	4 930,46	4 935,75	5 337,56	5 935,68	5 326,16	5 588,34
Liberecký	4 082,93	4 217,14	4 390,08	4 925,04	4 370,16	4 488,59
Moravskoslezský	14 191,97	14 327,28	15 469,38	16 619,28	14 770,61	15 417,99
Olomoucký	6 094,04	6 145,69	6 591,82	7 072,03	6 150,17	6 530,43
Pardubický	4 529,67	4 589,28	5 491,52	5 472,86	4 932,63	5 175,11
Plzeňský	6 354,04	6 635,42	7 134,70	8 202,98	7 382,09	7 410,07
Středočeský	10 551,09	10 674,62	11 680,03	13 107,27	11 809,48	12 527,64
Ústecký	7 928,58	8 120,08	8 671,46	9 261,85	8 323,37	8 617,89
Vysočina	4 447,43	4 464,89	4 830,55	5 395,11	4 911,15	5 108,39
Zlínský	5 238,32	5 277,49	5 625,13	6 178,62	5 369,69	5 582,97

zpracoval: Autor

Tabulka prokazuje existující meziregionální rozdíly v rámci sdílených daní, které jsou v případě sdílených daní obcí větší, než je tomu u krajů. Rozpočty obecních úřadů Jihomoravského, Moravskoslezského a Středočeského kraje významně převyšují ostatní kraje. Na základě těchto dat je možné usuzovat na podstatné meziregionální rozdíly.

V roce 2008 nabyla účinnost prozatím poslední novela zákona o RUD. Údaje v tabulce prokazují změnu, která v důsledku novely nastala. Ačkoli k růstu sdílených daní docházelo i v předcházejících letech (2005 - 2007), rok 2008 představoval zvýšení o několik stovek milionů ve všech obecních rozpočtech v rámci daných krajů.

Následně je proveden přepočítání sdílených daňových příjmů obcí na počet obyvatel daného územního celku.

Tabulka 8 Sdílené daně obcí na obyvatele v KČ

kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Celkem
Jihočeský	9 370,86	9 321,08	9 932,03	11 321,86	10 204,96	10 658,41	60 809,19
Jihomoravský	12 125,00	12 252,11	12 996,98	13 939,28	12 278,18	12 901,80	76 493,35
Karlovarský	9 936,54	9 784,19	10 174,18	11 214,34	10 034,19	10 565,80	61 709,24
Královehradecký	8 991,16	8 979,92	9 665,78	10 704,18	9 607,04	10 072,65	58 020,73
Liberecký	9 516,63	9 789,69	10 116,60	11 261,74	9 954,19	10 202,68	60 841,53
Moravskoslezský	11 346,59	11 468,34	12 376,53	13 292,71	11 841,37	12 401,66	72 727,20
Olomoucký	9 534,44	9 604,23	10 270,97	11 013,27	9 579,09	10 177,06	60 179,06
Pardubický	8 951,48	9 038,44	10 738,21	10 623,10	9 553,27	10 006,72	58 911,22
Plzeňský	11 520,80	11 965,70	12 716,15	14 400,62	12 908,85	12 953,65	76 465,77
Středočeský	9 110,62	9 082,82	9 718,56	10 650,33	9 466,27	9 903,45	57 932,06
Ústecký	9 631,73	9 863,26	10 432,71	11 080,21	9 953,82	10 307,93	61 269,66
Vysočina	8 707,35	8 726,53	9 403,87	10 467,60	9 536,35	9 927,52	56 769,23
Zlínský kraj	8 876,36	8 947,33	9 521,53	10 447,23	9 085,12	9 456,87	56 334,45

zpracoval: Autor

Tabulka prokazuje, že sdílené daně na obyvatele dosahují u obcí v rámci jednotlivých krajů významně vyšších částek, než tomu bylo u krajů. Spodní hranice je vymezena částkou pohybující se okolo 8 000 Kč. Celkový trend sdílených daní u obcí je od roku 2005 do 2008 rostoucí. V roce 2009 opět došlo k významnému poklesu přijatých prostředků. Největší rozdíl mezi roky 2008 a 2009 zaznamenali obce v Plzeňském kraji.

Ze součtu uvedených částek vyplývá, že obce v Plzeňském kraji obdrželi za sledované období nejvíce prostředků. Naopak nejnižších hodnot dosahuje Zlínský kraj. Rozdíl mezi těmito kraji v úhrnu za sledované období, představuje částku větší než 20 000 na obyvatele.

5.2.3. Sdílené daně za ÚSC celkem

Nyní jsou data za jednotlivé kraje a obce sumarizována, aby bylo možné provést finální komparaci sdílených daní s prostředky vytvořenými na daném území.

Tabulka 9 Sdílené daně v mil. Kč

kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jihočeský	9 379,34	9 611,79	10 372,54	11 604,61	10 392,48	10 798,35
Jihomoravský	17 588,60	18 026,67	19 343,58	20 886,57	18 449,51	19 310,44
Karlovarský	4 583,20	4 628,61	4 919,97	5 399,83	4 805,94	5 003,89
Královehradecký	7 555,65	7 754,72	8 401,93	9 238,09	8 237,89	8 607,81
Liberecký	5 991,83	6 250,75	6 610,90	7 312,96	6 477,07	6 657,37
Moravskoslezský	18 113,76	18 521,00	20 042,96	21 590,79	19 124,43	19 893,59
Olomoucký	8 868,22	9 104,11	9 829,09	10 528,86	9 196,31	9 663,75
Pardubický	6 803,53	7 004,18	7 500,64	8 478,05	7 448,13	7 764,85
Plzeňský	9 307,53	9 785,93	10 570,47	11 890,76	10 650,10	10 770,27
Středočeský	16 156,17	16 692,41	18 241,30	20 148,09	18 028,39	18 919,68
Ústecký	11 300,21	11 719,35	12 606,52	13 490,76	12 043,85	12 445,47
Vysočina	7 491,69	7 712,60	8 356,30	9 187,41	8 257,26	8 639,95
Zlínský kraj	7 419,33	7 570,64	8 126,28	8 882,00	7 744,61	8 023,74
Hl. m. Praha	37 959,70	38 556,53	42 507,86	45 599,14	39 478,79	41 485,03
Celkem	168 518,8	172 939,3	187 430,4	204 237,9	180 334,8	187 984,2

zpracoval: Autor

Z tabulky jsou zřetelně viditelné rozdíly mezi jednotlivými kraji, které jsou ovšem dány rozdílným počtem obyvatel. Do rozpočtů územně samosprávných celků Karlovarského kraje byl za sledované období přerozdělen nejmenší objem sdílených daní v porovnání s ostatními kraji. Naopak nejvíce příjmů v podobě sdílených daní plynulo do ÚSC v Jihomoravském, Moravskoslezském a Středočeském kraji. (vyjma hl. m. Prahy).

Tabulka 10 Sdílené daně na obyvatele v KČ

kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010	celkem
Jihočeský	14 941	15 257	16 379	18 236	16 298	16 907	98 018
Jihomoravský	15 560	15 917	16 960	18 207	16 019	16 724	99 388
Karlovarský	15 063	15 196	16 003	17 509	15 622	16 276	95 668
Královhradecký	13 778	14 109	15 215	16 660	14 859	15 515	90 136
Liberecký	13 966	14 511	15 234	16 722	14 753	15 132	90 318
Moravskoslezský	14 482	14 825	16 036	17 269	15 332	16 002	93 946
Olomoucký	13 875	14 228	15 315	16 397	14 324	15 060	89 198
Pardubický	13 445	13 795	14 667	16 456	14 425	15 014	87 802
Plzeňský	16 876	17 647	18 840	20 875	18 624	18 828	111 688
Středočeský	13 950	14 203	15 178	16 371	14 451	14 957	89 111
Ústecký	13 728	14 235	15 167	16 139	14 403	14 886	88 558
Vysočina	14 668	15 074	16 268	17 825	16 034	16 791	96 659
Zlínský	12 572	12 835	13 755	15 018	13 103	13 591	80 875
Hl. m. Praha	32 125	32 452	35 070	36 976	31 608	32 999	201 229
celkem	219 029	224 282	240 086	260 661	229 855	238 681	

zpracoval: Autor

V tabulce 9 jsou uvedeny sdílené daně ÚSC na obyvatele. Co se týče postavení jednotlivých krajů, za sledované období obdrželo nejvíce prostředků hl. m. Praha. Částky se v jednotlivých letech pohybovali v pásmu od 32 000 do 37 000 Kč na obyvatele, což představuje téměř dvojnásobek prostředků přidělovaných např. Karlovarskému kraji. Druhým krajem v pořadí je Plzeňský, který spolu s Prahou, jako jediný překročil hranici 20 000 Kč na obyvatele, a to v roce 2008.

Objem sdílených daní přerozdělovaný v rámci jednotlivých let zaznamenal největší růst mezi roky 2007 – 2008. Rok 2009 představoval snížení přerozdělovaných prostředků o více než 30 000 Kč na obyvatele, čímž jejich úroveň klesla přibližně na velikost roku 2007.

Podíl sdílených daní na regionálním HDP

Aby bylo možné provést finální komparaci jednotlivých krajů v rámci meziregionální redistribuce, je nezbytné objem sdílených daní porovnat s regionálním HDP vytvořeném na shodném území. V tomto případě není nutné provádět propočty na obyvatele, jelikož by se výsledky shodovaly s níže uvedenými.

Tabulka 11 Podíl sdílených daní na vytvořeném regionálním HDP v %

kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jihočeský	5,79	5,39	5,47	5,95	5,47	5,52
Jihomoravský	5,82	5,57	5,34	5,59	4,86	4,99
Karlovarský	6,68	6,33	6,68	6,89	6,68	6,27
Královehradecký	5,32	5,16	5,24	5,68	5,10	5,03
Liberecký	6,02	5,46	5,47	6,41	6,16	5,64
Moravskoslezský	6,10	5,48	5,60	5,80	5,44	5,38
Olomoucký	6,12	6,09	5,97	6,08	5,50	5,56
Pardubický	5,62	5,38	5,07	5,59	5,04	5,30
Plzeňský	6,08	6,01	5,89	6,62	6,22	6,14
Středočeský	5,21	5,03	4,77	5,09	4,58	4,66
Ústecký	5,84	5,61	5,54	5,68	5,23	4,97
Vysočina	6,01	5,69	5,66	6,04	5,92	5,73
Zlínský kraj	5,40	5,04	4,86	5,25	4,56	4,51
Hl. m. Praha	5,32	4,91	5,01	4,88	4,17	4,27

zpracování: Autor

Legenda

Žluté zvýraznění – maximální hodnoty

Zelené zvýraznění – minimální hodnoty

Dosavadní analýzy prokazovaly, že Karlovarský kraj nebyl ani jednou za sledované období krajem, do jehož rozpočtů plynulo nejvíce prostředků formou sdílených daní (v celkovém součtu i na obyvatele). Tomu však neodpovídají data uvedená v tabulce výše, která poukazují na následující skutečnost. Po vypočtení podílu sdílených daní na regionálním HDP je nutné konstatovat, že v Karlovarském kraji byl objem sdílených daní ve vztahu k regionálnímu HDP největší. Daný kraj patří mezi ty, jejichž úroveň regionální produkce

je velmi nízká. Na druhé straně mu ale bylo formou sdílených daní poskytnuto nejvíce prostředků.

V opačném postavení se nachází hl. m. Praha a Středočeský kraj, které se po celou dobu nacházely pod průměrnými hodnotami a nejvíce tak přispívaly k redistribuci. Ostatní kraje se pohybují přibližně na stejné úrovni. Sdílené daně tvoří cca 5 - 6% podíl na regionálním HDP.

Vývoj diferencí v čase

Údaje v tabulce poukazují na skutečnost, že difference mezi jednotlivými kraji nenabývají významnějších hodnot. V průběhu sledovaného období se nijak významně nezměnily. Vývoj v čase, který byl charakteristický pro sdílené daně zpomalením tempa růstu od roku 2009, je i zde zachován. Podíl sdílených daní na regionálním HDP se tedy od roku 2008 snížil. V některých krajích tento pokles následoval i v roce 2010, jiné už naopak zaznamenaly růst.

Z tabulky je ovšem prokazatelné, že redistribuce pomocí sdílených daní na území ČR probíhá. Sdílené daně jsou nástrojem meziregionální redistribuce. Jsou prostředkem, díky kterému je možné podporovat chudší kraje a tím meziregionální difference snižovat. Prostředky na podporu těchto regionů jsou čerpány od krajů, které mají větší regionální produkci.

5.3.Dotace

5.3.1. Přijaté dotace krajů

Nejprve je vytvořen přehled přijatých dotací jednotlivých krajů v absolutní výši od roku 2005 – 2010. Následně je nutné tyto hodnoty přepočítat na počet obyvatel.

Tabulka 12 Přijaté dotace krajů v mil. Kč

kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jihočeský	4 601,96	4 990,61	5 148,74	5 391,75	6 065,56	5 842,53
Jihomoravský	7 861,73	8 392,81	8 607,74	9 388,42	10 728,48	10 160,25
Karlovarský	2 091,43	2 366,59	2 320,74	2 501,89	2 787,54	3 328,91
Královehradecký	4 122,00	4 536,92	4 579,74	4 923,61	5 977,27	6 088,92
Liberecký	3 079,34	3 280,03	3 427,45	3 682,89	4 314,91	4 696,39
Moravskoslezský	9 324,38	9 636,28	9 863,98	10 878,14	12 264,38	11 109,66
Olomoucký	4 603,32	5 158,05	5 254,39	5 396,30	6 557,30	6 251,07
Pardubický	3 798,71	4 343,91	4 318,60	4 169,51	5 184,09	5 469,95
Plzeňský	3 879,87	3 879,24	4 066,15	4 212,04	4 748,21	4 634,76
Středočeský	7 363,79	7 991,63	8 264,28	9 055,24	10 622,15	9 722,14
Ústecký	6 046,82	6 804,35	7 427,15	7 694,41	7 691,69	9 183,21
Vysočina	3 682,68	4 042,66	4 259,58	4 627,92	5 290,16	6 613,66
Zlínský kraj	4 277,81	4 589,78	4 805,95	4 866,31	6 172,01	5 691,06

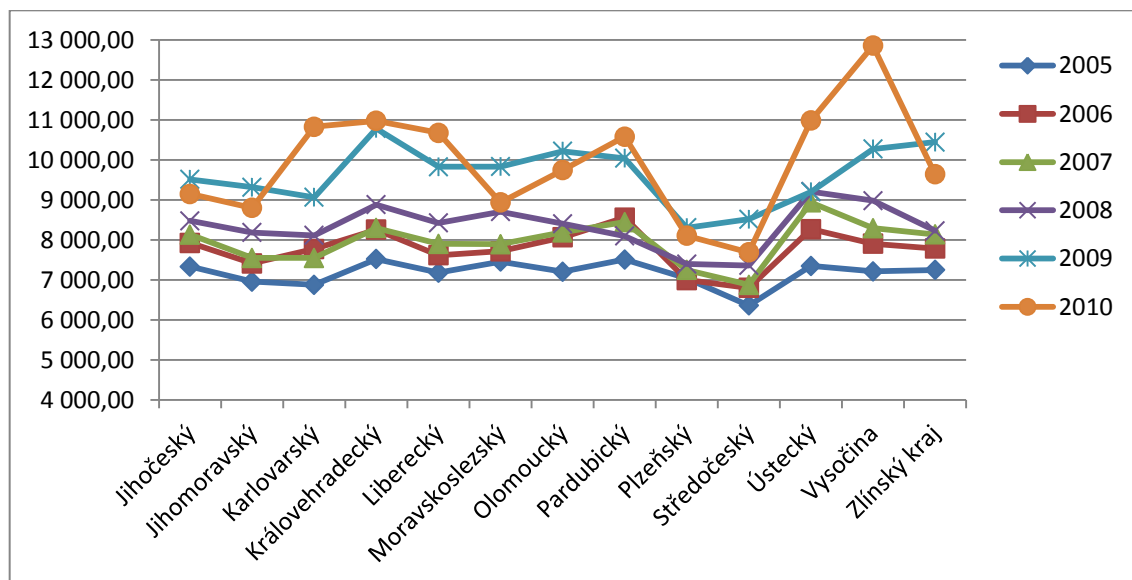
zpracování: Autor

Na základě údajů z výše uvedené tabulky je patrné, že největší objem finančních prostředků je redistribuován prostřednictvím dotací do Moravskoslezského kraje s celkovým objemem přijatých dotací 63 076,81 mil. Kč. Kraj významně převyšuje ostatní regiony. Naopak nejmenší objem dotací byl přerozdělen do Karlovarského kraje, který přijal pouze 15 397,10 mil. Kč.

Z tabulky také vyplývá, že na rozdíl od sdílených daní, nebyl vývoj poskytování dotací ovlivněn světovou hospodářskou krizí. Mezi roky 2008 a 2009 nedošlo ani v jednom kraji ke snížení objemu přijatých dotací.

Nyní je nezbytné objem dotací v jednotlivých letech přepočítat na počet obyvatel daného kraje.

Graf 4 Vývoj přijatých dotací krajů přepočtených na obyvatele v Kč

zpracování: Autor

Nejmenší rozdíly mezi objemem přijatých dotací v rámci krajů byly v roce 2005, kdy z průměrných hodnot vybočoval pouze Středočeský kraj. V následujících letech byly dotace přerozdělovány ve stejném trendu. To potvrzují křivky roku 2006 a 2007, kdy byl objem přijatých dotací u obou let téměř na stejné úrovni. Rok 2009 a zejména rok 2010 představuje významnou změnu v trendu poskytovaných dotací. V těchto letech se výrazně projevují meziregionální rozdíly. V grafu je také viditelné maximum kraje Vysočina dosažené v roce 2010.

Podíl krajů na přijatých dotacích

Podíl jednotlivých krajů na přijatých dotacích se téměř nezměnil. Ačkoli předchozí graf poukazuje na existující diference, z dalších výpočtů vyplývá, že rozdíly mezi kraji například v roce 2005 představují pouze dva procentní body.

I v následujících letech se jednotlivé kraje na objemu přijatých dotací podílely šesti až osmi procenty. V tomto případě jsou rozdíly představovány pouze v řádu několika tisíců korun. Rozložení dotací mezi jednotlivé kraje je rovnoměrné, žádný kraj významně nevybočuje z průměrných hodnot. V roce 2010 se tato diference zvýšila na 3 %, kdy nejmenší podíl na přijatých dotacích měl Středočeský kraj.

5.3.2. Přijaté dotace obcí

Tabulka 13 Přijaté dotace obcí v mil. Kč

kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jihočeský	1 336,58	1 940,52	2 951,95	2 847,37	3 202,27	5 035,08
Jihomoravský	2 197,66	3 214,36	4 701,15	4 502,74	5 098,05	5 913,12
Karlovarský	434,19	593,88	1 323,96	989,51	1 124,77	1 797,95
Královehradecký	648,40	920,11	2 021,15	1 955,14	2 557,84	3 359,48
Liberecký	907,04	1 115,88	2 142,73	1 903,46	1 942,12	2 968,28
Moravskoslezský	1 887,86	1 897,33	5 204,92	5 137,49	6 292,42	7 218,58
Olomoucký	1 225,81	2 256,01	3 322,86	3 165,50	3 774,95	4 474,07
Pardubický	862,28	1 165,50	2 199,06	2 229,69	2 388,37	3 537,70
Plzeňský	1 043,75	1 116,28	2 909,63	2 499,07	2 468,27	2 979,38
Středočeský	2 297,12	3 747,37	4 514,65	4 414,66	5 473,77	6 337,27
Ústecký	1 148,19	1 885,24	3 630,71	3 302,91	3 524,11	5 482,03
Vysočina	1 072,28	1 707,53	2 378,31	2 541,03	2 844,93	3 596,51
Zlínský	1 339,06	2 130,89	3 182,66	3 030,43	3 661,07	4 365,34

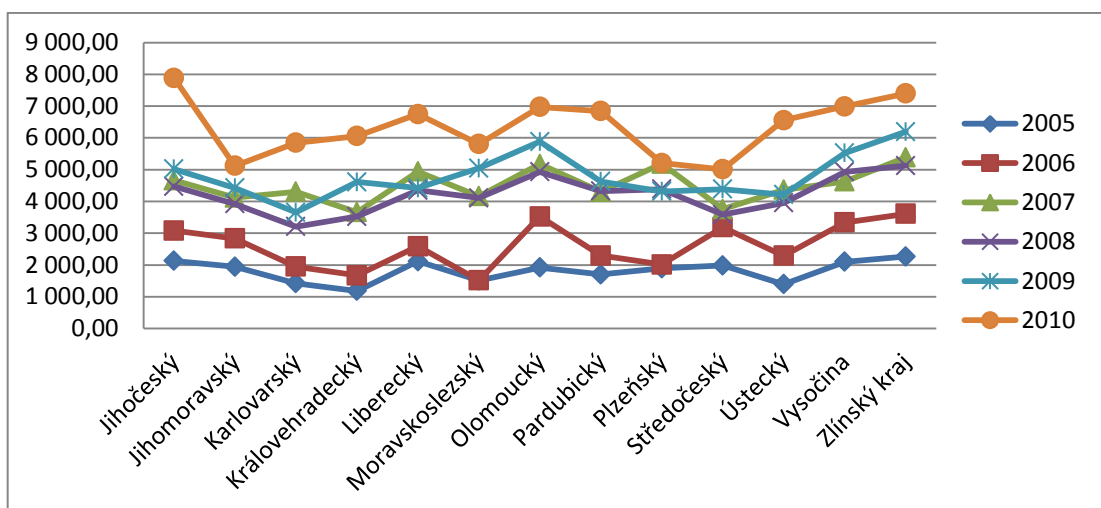
zpracování: Autor

Průběh přijatých dotací do rozpočtů obcí je značně nerovnoměrný. Jedná se zejména o obce v Moravskoslezském kraji, jimž bylo v roce 2005 a 2006 poskytnuto téměř shodné množství dotací. Následoval prudký vzrůst, více než dvojnásobný, a to v letech 2007 a 2008. V následujících letech byl růst dotací již rovnoměrný. Jihočeský kraj v roce 2010 také obdržel téměř dvojnásobek předchozího roku, rozdíl činí 1 823, 8 mil. Kč. U ostatních obcí v rámci krajů docházelo k rovnoměrnému růstu dotací.

Níže uvedený graf monitoruje průběh obcemi přijatých dotací na obyvatele. Z grafu je zřejmý nárůst celkového objemu přijatých dotací, který se od roku 2005 zvýšil u některých

krajů až čtyřnásobně. Také je zde patrné prohlubování meziregionálních rozdílů, které byly v roce 2005 téměř minimální. V roce 2006 se ovšem tyto diference značně prohloubily. Následující roky mají velice podobný průběh, objevují se zde rozdíly mezi regiony, ale také je možné sledovat výši přijatých dotací, které se v těchto letech pohybovaly ve shodném flukтуаčním pásmu. Znatelné navýšení proběhlo v rámci všech krajů až v roce 2010.

Graf 5 Přijaté dotace obcí na obyvatele v Kč

zpracování: Autor

5.3.3. Přijaté dotace územně samosprávných celků

Na závěr jsou zhodnoceny přijaté dotace celkem za krajské úřady o obce v rámci daných krajů. Dotace jsou v této kapitole také sledovány z hlediska jejich struktury. Jedná se o nárokové dotace, které jsou územně samosprávným celkům přidělovány ze zákona o státním rozpočtu. Některé z nárokových dotací mohou být nástrojem k redistribuci, a proto je důležité zjistit jejich výši v jednotlivých krajích a podíl na celkových dotacích.

Tabulka 14 Přijaté dotace ÚSC v mil. Kč

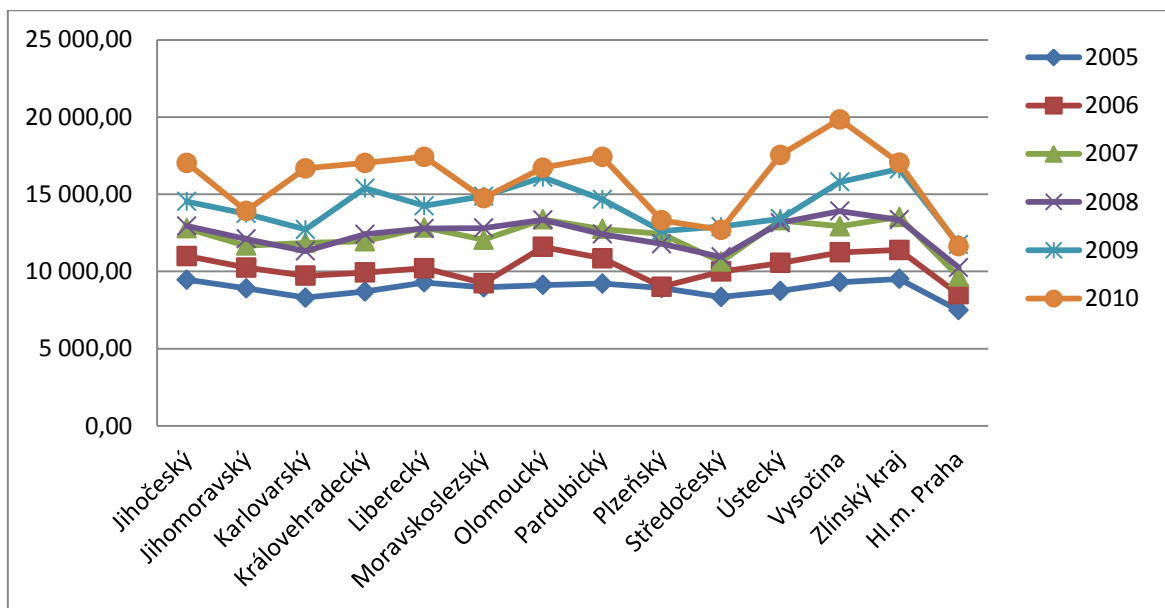
kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jihočeský	5 938,55	6 931,13	8 100,69	8 239,13	9 267,84	10 877,61
Jihomoravský	10 059,40	11 607,17	13 308,89	13 891,15	15 826,53	16 073,37
Karlovarský	2 525,61	2 960,47	3 644,71	3 491,40	3 912,32	5 126,86
Královehradecký	4 770,40	5 457,03	6 600,89	6 878,74	8 535,12	9 448,40
Liberecký	3 986,38	4 395,91	5 570,18	5 586,34	6 257,03	7 664,67
Moravskoslezský	11 212,24	11 533,61	15 068,90	16 015,63	18 556,80	18 328,23
Olomoucký	5 829,13	7 414,06	8 577,25	8 561,80	10 332,24	10 725,14
Pardubický	4 660,99	5 509,41	6 517,66	6 399,19	7 572,46	9 007,65
Plzeňský	4 923,62	4 995,52	6 975,77	6 711,11	7 216,48	7 614,14
Středočeský	9 660,90	11 739,00	12 778,93	13 469,90	16 095,92	16 059,41
Ústecký	7 195,01	8 689,59	11 057,86	10 997,32	11 215,79	14 665,24
Vysočina	4 754,97	5 750,19	6 637,89	7 168,95	8 135,09	10 210,16
Zlínský	5 616,87	6 720,67	7 988,61	7 896,73	9 833,08	10 056,40
Hl. m. Praha	8 842,39	10 120,47	11 705,04	12 644,99	14 673,30	14 636,92

zpracování: Autor

Územně samosprávné celky Moravskoslezského kraje obdrželi největší objem dotací v celkovém objemu 90 715,41 mil. Kč za sledované období. Další v pořadí jsou ÚSC Jihomoravského kraje, které obdržely o necelých 10 000 mil. Kč méně. Naopak nejmenší objem dotací byl redistribuován do ÚSC Karlovarského kraje s objemem 21 661,37 mil. Kč, za ním následuje Liberecký a Plzeňský kraj se svými ÚSC. Maximální částky dosáhl Moravskoslezský kraj v roce 2009, naopak nejmenší objem dotací byl přidělen Karlovarskému kraji v roce 2005.

Stejně jako dotace poskytované krajům a obcím ani dotace určené územním samosprávným celkům v krajích nejsou poznamenány finanční krizí.

Graf 6 Vývoj přijatých dotací ÚSC na obyvatele v KČ

zpracování: Autor

V roce 2005 byly dotace na obyvatele poskytované územním samosprávám v rámci jednotlivých krajů přerozdělovány rovnoměrně. Křivka daného roku je až na pokles u hl. města Prahy téměř přímou. Tento trend byl ale v dalších letech narušen. Od roku 2008 se rozdíly prohlubovaly, až dosáhly svého maxima v posledním sledovaném roce. Z grafu také vyplývá, že objem dotačních příjmů se po dobu dvou let (2007 a 2008) téměř nezměnil. Následoval nárůst celkového objemu, který byl ovšem v některých krajích zcela minimální, (Moravskoslezský, Jihomoravský, Středočeský, Zlínský kraj a hl. m. Praha). K významnějšímu růstu došlo až v roce 2010.

Podíl prostředků určených k financování výkonu přenesené působnosti

Tyto dotace jsou poskytovány pouze obcím a slouží mimo jiné také k financování výkonu přenesené působnosti. Dle druhového členění rozpočtové skladby se jedná o běžné přijaté dotace, neinvestičního charakteru ze státního rozpočtu ze souhrnného dotačního vztahu.

Jedná se tedy o nárokové dotace. Přidělování těchto dotací zaznamenal podstatnou změnu v roce 2007.¹¹

Podíl nárokových dotací na celkových dotacích je znázorněn v níže uvedené tabulce.

Tabulka 15 Podíl dotací určených na výkon přenesené působnosti na celkových přijatých dotacích v %

kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jihočeský	29,7	27,5	25,2	27,7	25,5	22,9
Jihomoravský	33,9	31,3	26,9	28,0	25,4	28,2
Karlovarský	38,8	34,1	23,7	27,4	24,6	20,9
Královehradecký	34,0	31,3	27,4	27,7	22,9	21,9
Liberecký	31,1	29,5	25,2	26,3	24,9	22,2
Moravskoslezský	43,9	44,0	31,4	30,1	25,8	27,9
Olomoucký	37,7	31,0	24,2	26,1	22,4	23,5
Pardubický	32,9	29,4	25,2	27,5	24,8	22,5
Plzeňský	26,4	28,0	23,1	25,5	25,5	27,0
Středočeský	30,8	26,6	25,9	25,8	22,2	24,7
Ústecký	48,1	41,8	27,0	27,9	27,9	23,0
Vysočina	30,8	26,9	27,1	25,8	23,9	20,1
Zlínský	36,7	32,1	26,8	29,1	24,1	25,3
Hl. m. Praha	18,3	16,7	17,0	18,9	16,1	19,5

zpracování: Autor

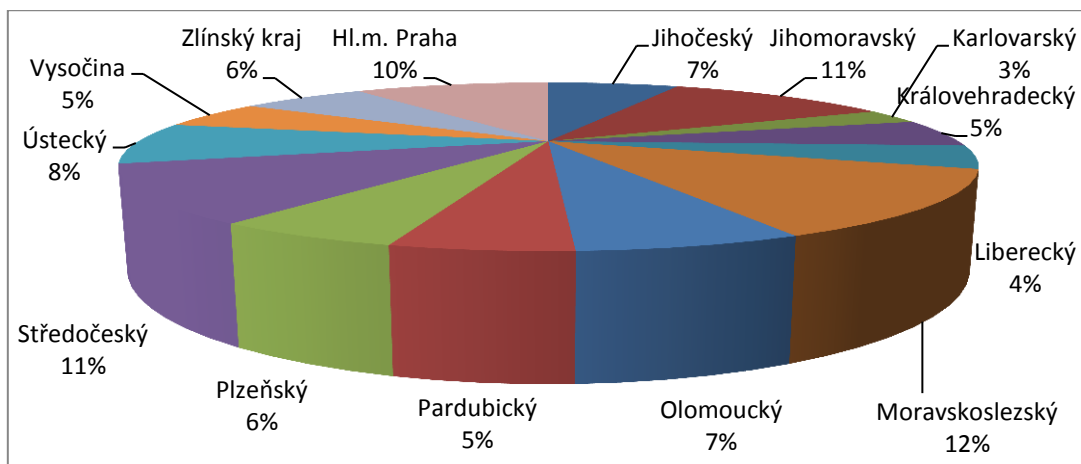
Podíl nárokových dotací na celkových přijatých dotacích se v rámci jednotlivých krajů liší. Průměrná hodnota se pohybuje okolo 27,3 %. Podprůměrných hodnot dosahuje hl. m. Praha a to po celé sledované období. U Prahy tvoří nenárokové dotace (o které musí obec žádat) více než 80 %. U ostatních krajů je dosahováno průměrných hodnot alespoň v jednom roce. Přelomový rok 2007, ve kterém došlo ke změně legislativy, se nejvíce projevil v Moravskoslezském kraji, ve kterém došlo ke snížení podílu nárokových dotací na celkových o více než 10% bodů. Negativní dopad této změny byl zaznamenán u obcí ve

¹¹ Podrobnosti v literárním přehledu, kapitola 3.2.2.1

všech krajích. U hl. m. Prahy došlo v roce 2007 sice ke snížení oproti roku 2006, ale jako jediná obec překročila v roce 2010 hodnoty roku 2005.

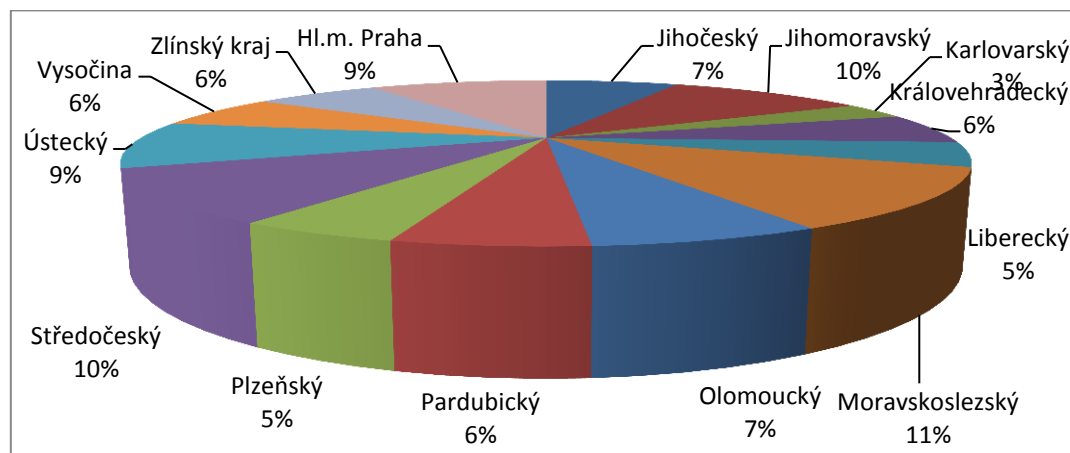
5.3.4. Podíl ÚSC na přijatých dotacích

Graf 7 Podíl ÚSC jednotlivých krajů na přijatých dotacích v roce 2005

zpracování: Autor

Graf 8 Podíl ÚSC jednotlivých krajů na přijatých dotacích v roce 2010

zpracování: Autor

Z výše uvedených grafů je viditelné, že podíl jednotlivých krajů na přijatých dotacích se za sledované období nezměnil. Změny, které proběhly, jsou pouze o jeden procentní bod. Struktura přiřazování dotací mezi ÚSC v krajích je tedy v zásadě neměnná. Meziregionální rozdíly zůstávají zachovány, beze snahy o jejich zmírnění. Minimální objem dotací je opět poskytován ÚSC v Karlovarském kraji, do kterého plynou pouze 3 % z celkového objemu. Největšími příjemci jsou ÚSC Moravskoslezského kraje s 11% podílem, následují Jihomoravský a Středočeský kraj s 10% podílem na přijatých dotacích.

Podíl přijatých dotací na regionálním HDP

Finální komparace bude opět provedena na základě procentuálního podílu dotací na velikosti produktu vytvořeném na daném území.

Tabulka 16 Podíl přijatých dotací ÚSC krajů na tvorbě regionálního HDP v %

kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jihočeský	3,66	3,89	4,27	4,22	4,88	5,56
Jihomoravský	3,33	3,59	3,68	3,72	4,17	4,15
Karlovarský	3,68	4,05	4,95	4,46	5,44	6,42
Královehradecký	3,36	3,63	4,11	4,23	5,29	5,52
Liberecký	4,01	3,84	4,61	4,90	5,95	6,50
Moravskoslezský	3,78	3,41	4,21	4,30	5,27	4,95
Olomoucký	4,03	4,96	5,21	4,95	6,18	6,17
Pardubický	3,85	4,23	4,41	4,22	5,12	6,14
Plzeňský	3,21	3,07	3,89	3,73	4,21	4,34
Středočeský	3,11	3,54	3,34	3,41	4,09	3,96
Ústecký	3,72	4,16	4,86	4,63	4,87	5,86
Vysočina	3,81	4,24	4,50	4,71	5,83	6,78
Zlínský kraj	4,09	4,48	4,78	4,67	5,79	5,65
Hl. m. Praha	1,24	1,29	1,38	1,35	1,55	1,51

zpracování: Autor

Legenda

Žluté zvýraznění – maximální hodnoty

Zelené zvýraznění – minimální hodnoty

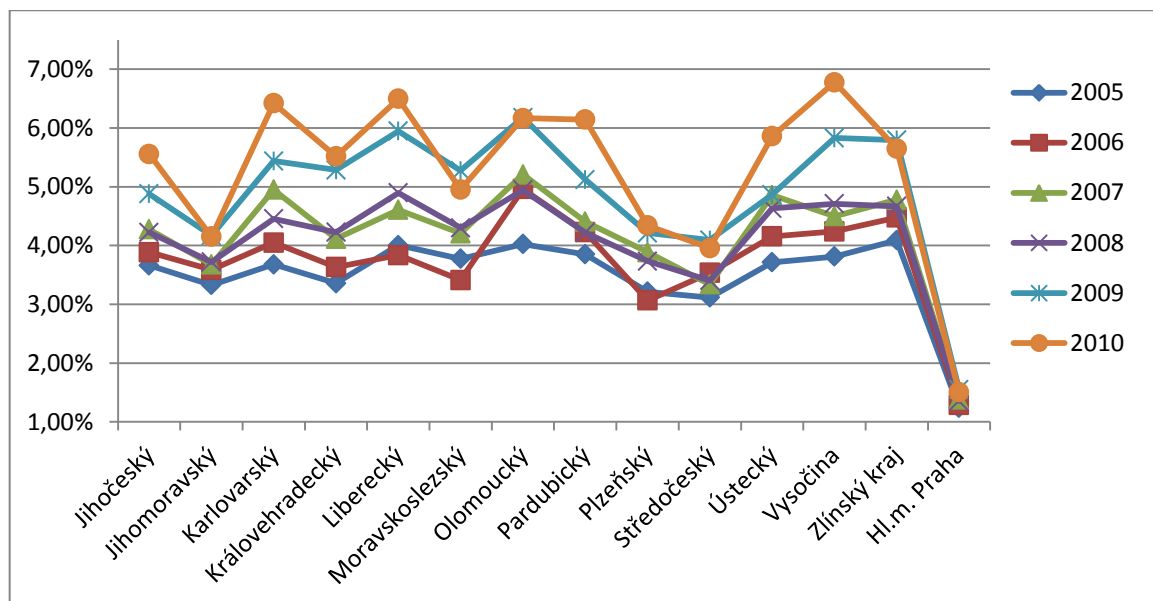
Výsledky v tabulce prokazují, že dotace jsou na území ČR nástrojem meziregionální redistribuce. Ačkoli hl. m. Praha vytváří největší hrubý regionální produkt, na její území plynou zanedbatelné dotační částky. Dalšími kraji, jejichž hodnoty jsou po celou dobu výrazně podprůměrné, jsou Jihomoravský, Středočeský a Plzeňský kraj. Naopak nejvíce prostředků (ve vztahu k regionálnímu HDP) bylo za sledované období redistribuováno do Zlínského, Olomouckého a kraje Vysočina. Tím dochází k vyrovnávání rozdílů mezi regiony. Meziregionální redistribuce byla i v tomto případě prokázána.

Vývoj diferencí v čase

V roce 2005 nebyly difference mezi regiony tak patrné. Všechny hodnoty se v daném roce pohybovali okolo 3 % (vyjma hl. m. Prahy). V následujících letech se podíl dotací na regionálním HDP neustále zvyšoval. Růst podílu ale neprobíhal rovnoměrně. Nebyly zachovány původní difference mezi regiony, ale docházelo k jejich prohlubování. V roce 2010 nabývají difference maximálních hodnot. Rozdíl mezi hl. m. Prahu a ostatními regiony se ve většině případů pohybuje okolo 4 %.

Pro lepší přehlednost je přiložen graf níže, ve kterém jsou jednoznačně viditelné meziregionální rozdíly za sledované období.

Graf 9 Podíl přijatých dotací ÚSC na regionálním HDP

zpracování: Autor

5.3. Souhrn sdílených daní a dotací za ÚSC na území jednotlivých krajů

Na závěr je provedena souhrnná analýza dílčích výsledků z předchozích kapitol, tedy součet sdílených daní a dotací za ÚSC všech krajů.

Tabulka 17 Celkový objem přijatých prostředků ve formě sdílených daní a dotací v mil. Kč

kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jihočeský	15 317,89	16 542,92	18 473,24	19 843,74	19 660,32	21 675,96
Jihomoravský	27 648,00	29 633,84	32 652,47	34 777,73	34 276,04	35 383,81
Karlovarský	7 108,81	7 589,08	8 564,68	8 891,23	8 718,25	10 130,75
Královehradecký	12 326,05	13 211,75	15 002,83	16 116,84	16 773,00	18 056,20
Liberecký	9 978,22	10 646,65	12 181,08	12 899,30	12 734,10	14 322,04
Moravskoslezský	29 325,99	30 054,61	35 111,86	37 606,42	37 681,23	38 221,83
Olomoucký	14 697,35	16 518,17	18 406,34	19 090,66	19 528,56	20 388,89
Pardubický	11 464,52	12 513,58	14 018,30	14 877,24	15 020,59	16 772,50
Plzeňský	14 231,15	14 781,45	17 546,25	18 601,86	17 866,58	18 384,41

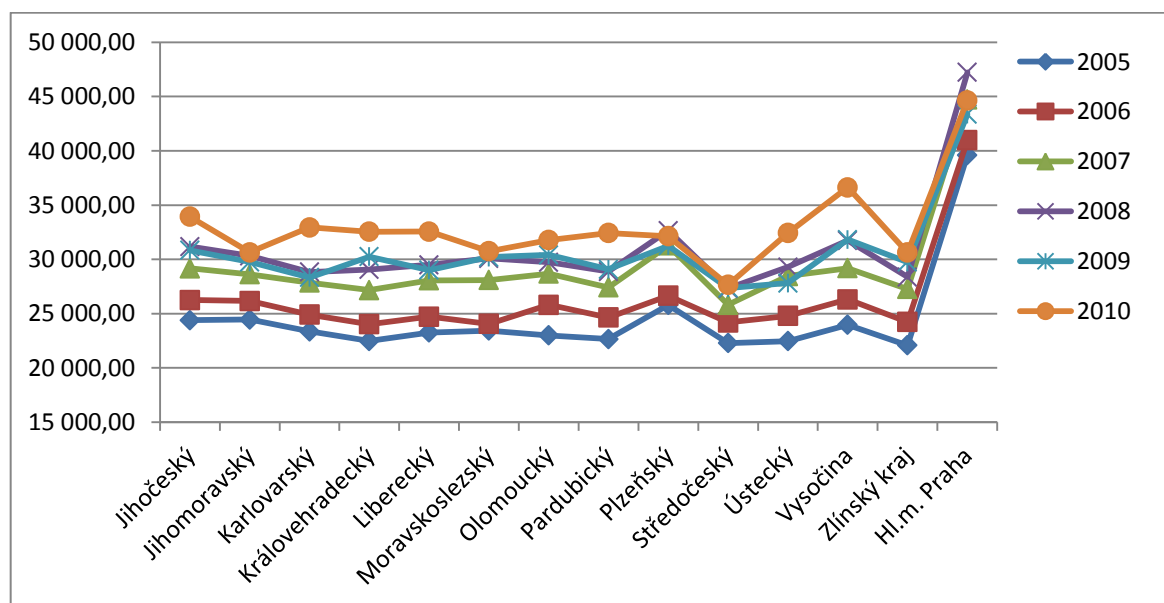
Středočeský	25 817,07	28 431,41	31 020,23	33 617,99	34 124,31	34 979,08
Ústecký	18 495,22	20 408,95	23 664,37	24 488,08	23 259,64	27 110,71
Vysočina	12 246,65	13 462,79	14 994,18	16 356,37	16 392,35	18 850,11
Zlínský kraj	13 036,20	14 291,31	16 114,89	16 778,74	17 577,68	18 080,14
Hl. m. Praha	46 802,09	48 677,00	54 212,90	58 244,13	54 152,09	56 121,95

zpracování: Autor

Výše uvedená tabulka popisuje průběh přijatých prostředků ve formě sdílených daní a dotací. Z grafu je viditelný kontinuální růst těchto prostředků a také je zde patrný již několikrát zmiňovaný meziregionální rozdíl.

Dopad finanční krize zde není viditelný, což je způsobeno zejména dotacemi, které působí proti cyklicky a díky nimž jsou negativní vlivy finanční krize zmírňovány.

Tabulka 18 Sdílené daně a dotace na obyvatele

zpracoval: Autor

Po sečtení sdílených daní a dotací a přepočtení na obyvatele jsou diference mezi kraji minimální (vyjma hl. m. Prahy). Z průměru také vybočuje Středočeský kraj. Zbylé regiony jsou na stejné úrovni. Graf prokazuje růst přerozdělovaných prostředků, který se ve sledovaném období zvýšil v průměru o 8 000 Kč na obyvatele. Je zřejmé, že v roce 2009

došlo ke zpomalení tempa růstu sdílených daní a dotací, což bylo způsobeno finanční krizí. Důležité je, že dopad krize se již nevztahuje na rok 2010, ve kterém se objem prostředků oproti předcházejícímu roku opět zvýšil.

Na závěr je zjištěn podíl sdílených daní a dotací na celkových příjmech územně samosprávných celků.

Tabulka 19 Podíl sdílených daní a dotací na celkových příjmech ÚSC v %

kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jihočeský	75,3	74,9	79,9	80,5	80,1	81,2
Jihomoravský	72,4	72,1	79,3	78,6	77,4	77,5
Karlovarský	71,8	71,9	78,1	76,6	76,7	79,8
Královehradecký	74,4	73,6	79,4	82,1	82,2	83,1
Liberecký	75,8	72,0	81,6	81,5	82,9	81,1
Moravskoslezský	72,8	70,8	81,1	81,4	80,0	79,7
Olomoucký	75,7	76,5	84,5	84,7	83,5	84,1
Pardubický	76,0	75,9	83,2	82,7	84,9	84,3
Plzeňský	75,6	75,5	80,6	80,5	79,1	78,6
Středočeský	74,3	75,3	80,5	80,4	80,8	80,6
Ústecký	70,3	70,8	81,1	81,7	83,6	83,9
Vysočina	73,3	74,2	80,2	80,4	82,6	82,5
Zlínský	73,9	74,7	83,6	83,0	84,2	82,6
Hl. m. Praha	85,4	85,0	88,9	87,7	84,3	82,1

zpracoval: Autor

Podíl sdílených daní a dotací na celkových příjmech nemá již tak jednoznačný průběh. Průměrná hodnota je 79,3 %. U některých krajů za sledované období nedošlo ani jednou k poklesu podílu (Jihočeský, Královehradecký, Vysočina). U ostatních krajů došlo ke snížení alespoň jednou za sledované období. Tato změna se neuskutečnila u všech krajů ve shodném roce, jako tomu bylo u předchozích analýz, kdy byl zlomovým rokem rok 2008. Jedinými kraji, u nichž podíl nepřekročil hranici 80 %, jsou Jihomoravský a Karlovarský kraj. Průměrné hodnoty 79,3 % dosáhly všechny kraje minimálně jednou. Většina krajů se pohybuje nad průměrem již několik let.

Hlavní město Praha má v této situaci unikátní pozici. Je jediným regionem, u něhož dochází od roku 2008 ke snižování podílu sdílených daní a dotací na celkových příjmech.

Tabulka 20 Podíl sdílených daní a dotací na regionálním HDP v %

kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jihočeský	9,4	9,3	9,7	10,2	10,4	11,1
Jihomoravský	9,1	9,2	9,0	9,3	9,0	9,1
Karlovarský	10,4	10,4	11,6	11,3	12,1	12,7
Královehradecký	8,7	8,8	9,3	9,9	10,4	10,5
Liberecký	10,0	9,3	10,1	11,3	12,1	12,1
Moravskoslezský	9,9	8,9	9,8	10,1	10,7	10,3
Olomoucký	10,1	11,1	11,2	11,0	11,7	11,7
Pardubický	9,5	9,6	9,5	9,8	10,2	11,4
Plzeňský	9,3	9,1	9,8	10,4	10,4	10,5
Středočeský	8,3	8,6	8,1	8,5	8,7	8,6
Ústecký	9,6	9,8	10,4	10,3	10,1	10,8
Vysočina	9,8	9,9	10,2	10,8	11,7	12,5
Zlínský	9,5	9,5	9,6	9,9	10,4	10,2
Hl. m. Praha	6,6	6,2	6,4	6,2	5,7	5,8

zpracoval: Autor

Legenda

Žluté zvýraznění – maximální hodnoty

Zelené zvýraznění – minimální hodnoty

Na základě údajů v tabulce je možné prokázat existenci redistribuce prostředků mezi jednotlivými regiony, což pouze potvrzuje výsledky předchozích výpočtů. Závěrem vyplývá, že hl. m. Praha je krajem a zároveň obcí, která redistribuuje prostředky vytvořené na svém území do jiných regionů největší měrou. Do rozpočtů Karlovarského kraje naopak plyne nejvíce prostředků, které nebyly vytvořeny na jeho území. Zde se dá také posoudit rozhodující vliv sdílených daní a dotací na celkové postavení kraje. U sdílených daní se Karlovarský kraj nacházel ve stejné pozici. U dotací byl ale největší podíl prostředků vytvořených na jiném území přijat rozpočty Olomouckého kraje. Z toho vyplývá, že rozhodující roli zaujímají sdílené daně.

Podíl sdílených daní a dotací na regionálním HDP není rovnoměrný. Zajímavé je, že minimálních hodnot bylo dosaženo v roce 2006, nikoli 2005. Nepřehlédnutelné je postavení hl. m. Prahy, u které je podíl za celé období minimální a téměř neměnný (rozdíl mezi maximem a minimem je pouze 0,9 procentního bodu). V průběhu sledovaného období se podíl téměř nezměnil také v Jihomoravském a Středočeském kraji. Naopak největší rozdíly v rámci jednotlivých krajů jsou v Libereckém (2,8 %), Karlovarském kraji (2,3 %) a na Vysočině (2,7 %).

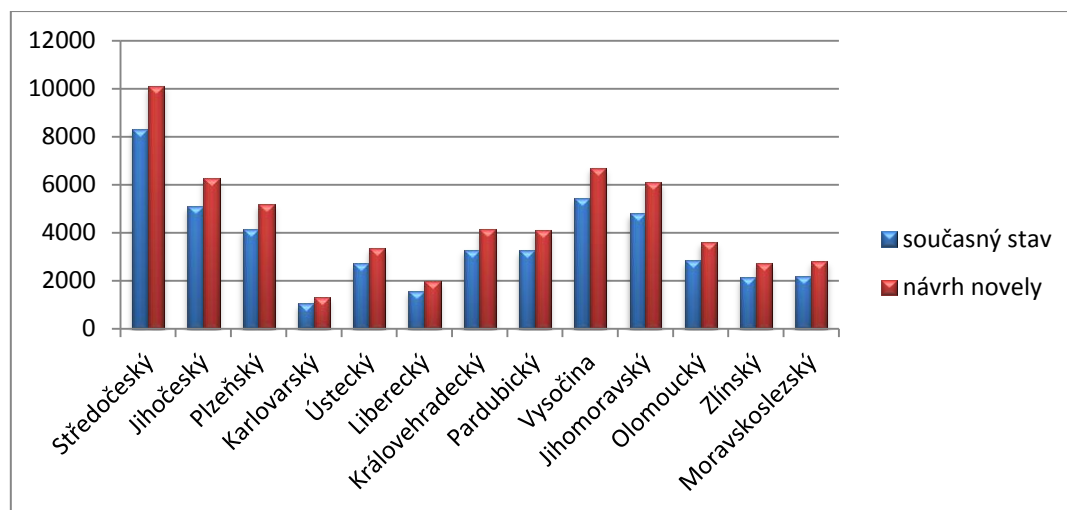
5.4. Analýza novely zákona o rozpočtovém určení daní

Tato analýza vychází z pokladů Ministerstva financí ČR, které vytvořilo teoretický propočet sdílených daňových příjmů obcí, na jehož základě srovnalo současný systém RUD s návrhem Ministerstva financí ČR.

Propočet vychází z predikce sdílených daní v objemu 116,8 mld. Kč. V návrhu je tento objem navýšen o částku 8,5 mld. Kč (7,0 mld. Kč na úkor národních dotačních titulů ve SR; 1,5 mld. Kč – dosavadní příspěvek na školství). Údaje o počtech zaměstnanců a výměře katastrálních území obcí odrážejí stav k 1. 1. 2010. V případě hl. m. Prahy jsou výstupem propočtu sdílené daně, které dostává Praha jako obec, nejsou započteny sdílené daně, které Praha získává jako kraj. Sdílené daně v této studii nezahrnují výnos daně z nemovitosti, 30 % z výnosu záloh na daně z příjmů fyzických osob ze samostatně výdělečné činnosti, daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec a podíl na 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků.

Níže uvedený graf představuje výsledek součtu výnosů jednotlivých obcí v rámci krajů. Výsledkem je tedy rozdíl mezi současným a navrhovaným stavem. Na první pohled je viditelné zvýšení výnosu ze sdílených daní na obyvatele ve všech obcích v rámci jejich krajů. Výnosy na obyvatele se nejvíce zvýší ve Středočeském, Jihomoravském a kraji Vysočina.

Graf 10 Srovnání současné podoby zákona o RUD s návrhem novely Ministerstva financí ČR

zpracování: Autor

Návrh novely zákona představuje pro všechna největší města (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň) snížení výnosu na obyvatele ze sdílených daní. Prostředky, které budou městům odebrány, budou pravděpodobně přerozděleny do menších obcí.

Tabulka 21 Komparace současné podoby zákona o RUD s návrhem novely Ministerstva financí ČR pro 4 největší města

	výnos na obyvatele v tis. Kč		
	Současný stav	Návrh novely	Rozdíl (novela-současný stav)
Hl. m. Praha	29,6	27,8	-1,8
Ostrava	17,9	14,9	-3
Brno	17,9	15,4	-2,5
Plzeň	17,9	12,6	-5,3

zpracování: Autor

8. Závěr

Cílem diplomové práce bylo analyzovat a zhodnotit systém sdílení daní a dotací územně samosprávným celkům v ČR z hlediska meziregionální redistribuce. Základním srovnávacím územím byl zvolen kraj.

V první řadě byla provedena analýza systému sdílení daní. Sdílené daně byly rozděleny podle jednotlivých krajských úřadů a obcí. V každé oblasti byl proveden přepočítání na obyvatele. Na objem sdílených daní ve sledovaném období měla podstatný vliv světová finanční krize. Důsledkem krize došlo ke zpomalení růstu inkasa celostátního hrubého výnosu z některých daní, což mělo za následek snížení celkového objemu sdílených daní. Pro výslednou komparaci bylo nezbytné provést přepočítání sdílených daní na regionální HDP. Tento závěrečný krok umožnil stanovit, zda na území České republiky dochází redistribuci prostředků mezi jednotlivými regiony.

Analýza prokázala, že sdílené daně jsou nástrojem meziregionální redistribuce. Transparentním důkazem je postavení Karlovarského kraje. Za sledované období nebyla ani jednou do rozpočtů kraje přerozdělena maximální částka sdílených daní. Na území kraje také docházelo k tvorbě jedné z nejmenších produkcí regionálního HDP. Navzdory těmto skutečnostem bylo prokázáno, že podíl sdílených daní na regionálním HDP je v Karlovarském kraji největší. Což znamená, že do rozpočtu daného kraje byly přiděleny prostředky, které nevznikly pouze na jeho území, ale pocházejí i z jiných regionů.

V opačném postavení je Středočeský kraj a hl. m. Praha. Do jejich rozpočtů bylo přidělováno nejvíce příjmů ve formě sdílených daní a na jejich území byl vytvořen největší regionální produkt. Na druhou stranu jsou to ale zároveň kraje, které se největší měrou podílely na redistribuci prostředků vytvořených na jejich území. Sdílené daně zde tvoří podíl necelých 5 % regionálního HDP.

Analýza dotačního systému byla provedena obdobným způsobem. Nejprve byla zjištěna celková částka přijatých dotací krajům a obcím ve vymezeném regionu. Obdobně jako u

sdílených daní byl proveden propočet na obyvatele. Na závěr byly tyto výsledky sumarizovány a porovnány s velikostí hrubého produktu vytvořeném na daném území.

Výsledkem analýzy dotačního systému je zjištění, že i dotace, stejně jako sdílené daně, jsou nástrojem meziregionální redistribuce.

Analýza prokazuje, že hl. m. Praha redistribuuje v největší míře objem prostředků vytvořených na jejím území. Podíl dotací na regionálním HDP je menší než 2 % ačkoli je největším příjemcem dotací. Olomoucký kraj zaujímá opačné postavení. Za sledované období byl podíl daného kraje na dotacích pouze 7% (maximum je 11 %). Po zjištění podílu dotací na regionálním HDP bylo prokázáno, že je tento podíl největší v porovnání s ostatními kraji. Toto primární postavení měl kraj v letech 2006 - 2009. V roce 2010 bylo nejvíce prostředků formou dotací redistribuováno na Vysočinu. Ačkoli tvorba regionálního produktu obou zmiňovaných krajů nepatří k největším v ČR, bylo na jejich území, ve vztahu k regionálnímu HDP, poskytnuto nejvíce dotací. Z toho vyplývá, že do rozpočtů krajů byly přerozdělovány prostředky, které vznikaly v jiných regionech, čímž byla prokázána existence redistribuce prostředků mezi regiony.

Na základě výsledků analýzy dotací je možné prokázat tvrzení několika autorů, kteří ve svých publikacích uvádějí, že dotace jsou nástrojem pro zmírnění negativních dopadů hospodářského cyklu. Analýza prokázala, že probíhající světové hospodářská krize neměla žádný vliv na objem přerozdělovaných dotací.

V závěru této kapitoly byl proveden sumární přehled o současné stavu sdílených daní a dotací, který potvrdil závěry vyvozené z předchozích kapitol. Systém sdílených daní i dotací je meziregionálně redistribuční.

Závěrem celé práce byla provedena stručná analýza dopadu plánované novely zákona o rozpočtovém určení daní, která nabyde účinnost v roce 2013. Cílem novely je dosažení větší redistribuční rovnosti mezi jednotlivými obcemi. Na základě analýzy bylo prokázáno, že dojde ke zvýšení objemu sdílených daní přidělovaných do rozpočtů obcí. Zároveň bude

zachována koncepce přerozdělování finančních prostředků mezi jednotlivými regiony. Finance na zvýšení daňových příjmů obcí budou mimo jiné čerpány z obnosu, který dle stávajícího znění zákona připadá hl. m. Praze, Ostravě, Plzni a Brnu.

9. Seznam literatury

- (1) BRYSON, P. J. *The economics of centralism and local autonomy: fiscal decentralization in the Czech and Slovak Republics*. New York : Palgrave Macmillan, 2010. 292 s. ISBN 978-0-230-10429-7.
- (2) BOSCH, N. ; DURÁN, José M. *Fiscal federalism and political decentralization : lessons from Spain, Germany and Canada* . Northampton : Edward Elgar, 2008. 257 s. ISBN 978-1-84720-467-7.
- (3) DVOŘÁK, P. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1.
- (4) Důvodová zpráva Ministerstva financí ČR k návrhu novely zákon č. 243/2000 Sb.
- (5) ELIÁŠ, A. Rozpočtové určení daní. *Deník veřejné správy*. [online]. 2005, 3, [cit. 2011-12-14]. Dostupný z www: <<http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6188327>>.
- (6) FLETCHER, J.; MCARTHUR, D. Time to find a new model for financing local government. *The Vancouver Sun*. 27 November, 2010, 5, s. 1-1. ISSN 08321299.
- (7) HABERNÍKOVÁ, B.; MAAYTOVÁ, Alena. *Veřejné finance*. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 340 s. ISBN 978-80-7357-497-0.
- (8) JÍLEK, M. *Fiskální decentralizace, teorie a empirie*. Praha : ASPI, 2008. 426 s. ISBN 978-80-7357-355-3.
- (9) KAHOUN, J. *Regionální ekonomická výkonnost a disponibilní důchod domácností*. Praha : Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky, *Working paper*, 2010. č. 4. ISSN 1801-4496.
- (10) KAMENÍČKOVÁ, V. Hospodaření obcí a krajů v roce 2008. *Deník veřejné správy* [online]. 2009, 3, [cit. 2011-11-28]. Dostupný z WWW: <<http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6388940>>.
- (11) MUSGRAVE, R. A. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Management Press, 1994. 581 s. ISBN 80-85603-76-4.

- (12) Návrh novely rozpočtového určení daní – nový model sdílených daní. *Deník veřejné správy* [online]. 19.9.2011, 3, [cit. 2011-11-28]. Dostupný z WWW: <<http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6504888>>.
- (13) PEKOVA, J. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. Praha : ASPI, 2008. 580 s. ISBN 978-80-7357-358-4.
- (14) PEKOVÁ, J. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha : Wolters Kluwer česká republika, 2011. 587 s. ISBN 978-80-7357-614-1.
- (15) PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. Praha : Grada Publishing, 2009. 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9.
- (16) Vyhláška Ministerstva financí č. 328/2005 Sb.
- (17) Vyhláška Ministerstva financí č. 426/2006 Sb.
- (18) Vyhláška Ministerstva financí č. 392/2007 Sb.
- (19) Vyhláška Ministerstva financí č. 316/2008 Sb.
- (20) Vyhláška Ministerstva financí č. 276/2009 Sb.
- (21) Vyhláška Ministerstva financí č. 245/2010 Sb.
- (22) Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů.

10. Seznam obrázků, tabulek a grafů

Obrázek 1 Mapa krajů České republiky	18
Obrázek 2 Systém sdílení daní v ČR	26
Graf 1 Vývoj regionálního HDP v mil. Kč.....	40
Graf 2 Vývoj regionálního HDP na obyvatele v Kč	41
Graf 3 Vývoj regionálního HDP na počet zaměstnaných v Kč	42
Graf 4 Vývoj přijatých dotací krajů přepočtených na obyvatele v Kč	53
Graf 5 Přijaté dotace obcí na obyvatele v Kč	55
Graf 6 Vývoj přijatých dotací ÚSC na obyvatele v Kč	57
Graf 7 Podíl ÚSC jednotlivých krajů na přijatých dotacích v roce 2005	59
Graf 8 Podíl ÚSC jednotlivých krajů na přijatých dotacích v roce 2010	59
Graf 9 Podíl přijatých dotací ÚSC na regionálním HDP	62
Graf 11 Srovnání současné podoby zákona o RUD s návrhem novely Ministerstva financí ČR	67
Tabulka 1 Srovnání návrhu a stávajícího systému sdílení daní	33
Tabulka 2 Počet obyvatel v krajích od roku 2005 - 2010	38
Tabulka 3 Charakteristika krajů dle vybraných ukazatelů v roce 2010.....	39
Tabulka 4 Celostátní hrubý výnos sdílených daní DPH a daně z příjmů - inkaso	43
Tabulka 5 Sdílené krajů v mil. Kč	44
Tabulka 6 Sdílené daně krajů na obyvatele v Kč.....	45
Tabulka 7 Sdílené daně obcí v mil. Kč.....	46
Tabulka 8 Sdílené daně obcí na obyvatele v Kč	47
Tabulka 9 Sdílené daně v mil. Kč.....	48
Tabulka 10 Sdílené daně na obyvatele v Kč.....	49
Tabulka 11 Podíl sdílených daní na vytvořeném regionálním HDP v %	50

Tabulka 12 Přijaté dotace krajů v mil. Kč	52
Tabulka 13 Přijaté dotace obcí v mil. Kč.....	54
Tabulka 14 Přijaté dotace ÚSC v mil. Kč.....	56
Tabulka 15 Podíl dotací určených na výkon přenesené působnosti na celkových přijatých dotacích v %.....	58
Tabulka 16 Podíl přijatých dotací ÚSC krajů na tvorbě regionálního HDP v %	60
Tabulka 17 Celkový objem přijatých prostředků ve formě sdílených daní a dotací v mil. Kč	62
Tabulka 18 Sdílené daně a dotace na obyvatele	63
Tabulka 19 Podíl sdílených daní a dotací na celkových příjmech ÚSC v %.....	64
Tabulka 20 Podíl sdílených daní a dotací na regionálním HDP v %.....	65
Tabulka 21 Komparace současné podoby zákona o RUD s návrhem novely Ministerstva financí ČR pro 4 největší města.....	67